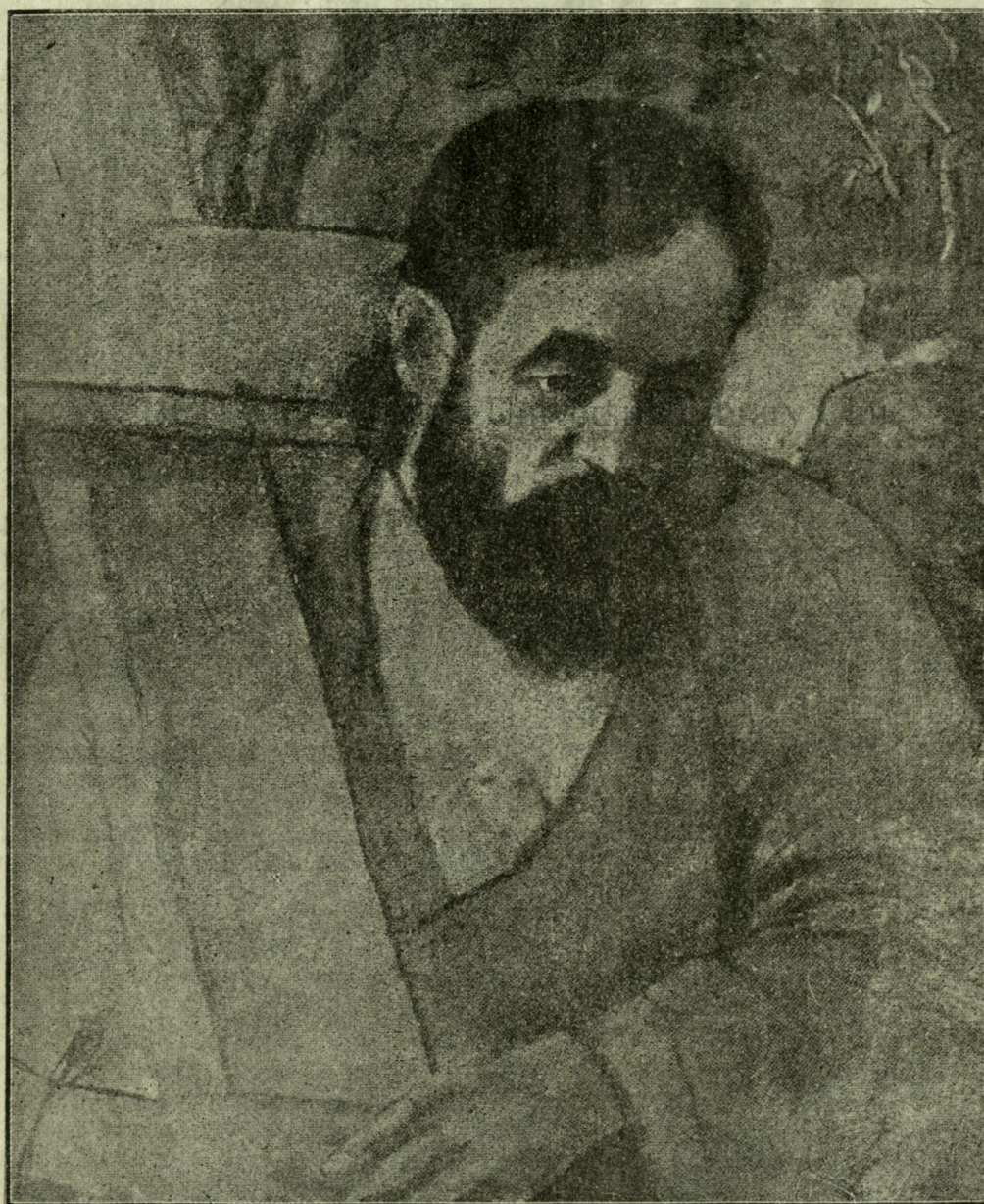


CELE TREI CRIȘURI

REVISTĂ DE CULTURĂ

— Director-Fondator: GEORGE BACALOGLU —



St. Luchian: Pe drumul durerii.

COLABORATORII ACESTUI NUMĂR: I. AGĂRBICEANU, GR. TĂUȘAN, PROF. Dr. ANDREI SIGMOND, CINCINAT PAVELESCU, CONSTANTIN DOBOȘ, J. LINARD, GH. SOFRONIE, AL. KERESZTURY, VOLBURĂ POIANĂ, GEORGE PALLADY, GEORGE A. PETRE, GEORGE VOEVIDCA, Dr. AUREL CONTREĂ, I. CONST.-DELABAIA, VASILE SAVEL, TRAIAN BIRĂESCU, EUGEN CONSTANT, EMIN ASAN...

CRONICI — CELE TREI CRIȘURI ÎN ȚARĂ — NOTE — MEMENTO — BIBLIOGRAFIE — CLIȘEE.

No. 7.

Prețul: 5 lei.

CELE TREI CRIȘURI



ABONAMENTE:

Pe un an Lei 100.—
Pe un an autorități Lei 200.—
Pe un an studenți Lei 70.—
Anunțuri și reclame după tarif. — Manuscrisele nu se înapoiază.



CUPRINSUL:

* * * In jurul premiilor;
Gr. Tăușan: Cum judecă străinii pe d-l Iorga;
Dr. Andrei Sigmond: Sistemul de mâine al
vieții sociale;
George Voevidca: Păclă (versuri);
I. Agârbiceanu: Din povestirile lui Moș Andrei;
Cincinat Pavelescu: Cântec (versuri);
Volbură Poiană: Comori (versuri);
J. Linard și Gh. Sofronie: Pierre de Ronsard;
George A. Petre: Scrisoare (versuri);
George Pallady: Primăvară (versuri);
Aurel Contrea: Columnei lui Traian (versuri);

Constantin Doboș: Ștefan Petică;
I. Const.-Delabaia: Cântec (versuri);
Al. Keresztury: Panslavismul, slavofilismul și
neoslavismul;
Eugen Constant: Spre ideal (versuri);

CRONICI:

Emin Asan: Cronica literară (Făt Frumos, de
Horia Furtună);

CELE TREI CRIȘURI IN ȚARĂ:

Vasile Savel: Scrisori din București;
Traian Birăescu: Scrisori din Banat.

NOTE: Vizita „Ateneului popular Tătărași” din Iași. — Avram Iancu.

MEMENTO — BIBLIOGRAFIE — CLIȘEE: Pe drumul durerii, de Șt. Luchian;
Munca, de I. Dimitriu-Bârlad.

COLABORATORII REVISTEI:

I. Agârbiceanu, I. Al. Brătescu-Voinești, C. Banu, N. Bănescu, G. Bogdan-Duică, N. Bazară, Zaharia Bârsan, Maria Baiulescu, Șt. Bezdechi, Lucian Blaga, V. Bogrea, Oct. Beu, Elena Bacaloglu, Const., Victor și George Bacaloglu, Emanuil Bucuța, Al. Bogdan, George Bota, Al. Cazaban, Al. Ciura, R. Ciorogariu, A. Ciortea, I. Ciorănescu, Th. Capidan, A. Cotruș, Gh. Ciuhandu, Const. Doboș, Viora Dr. Ciordaș, V. Corbasca, Cridim, V. Demetrius, R. Demetrescu, I.G. Duca, Mihail Dragomirescu Silviu Dragomir, Ion Dragu, Bucura Dumbravă, Mihail Dragoș, Victor Eftimiu, Ion Foti, G. Galaction, Vl. Ghidionescu, Vasile Al-George, Dem. Gălman, Radu Gyr, E. Hodoș, N. Iorga, Bogdan Ionescu, Al. Iacobescu, Iustin George Voevidca, George M. Zamfirescu.

Ilieșiu, Emil Isac, N. E. Idieru, E. Lovinescu, I. Lupaș, A. Lupeanu-Melin, Dr. Cassiu Maniu, G-ral Moșoiu, S. Mehedinți, V. Meruțiu, A. Magier, V. Militaru, Cristache Ch. Milian, T. Murășanu, M. Mora, Șt. Mărcuș, D. Nanu, A. Nanu, G-ral Scarlat Panaitescu, I. Paul, Ion Peretz, N. Pora, Sextil Pușcariu, V. Petala, Alex Pteancu, Ecaterina Pitiș, D. Pompei, Matilda Poni, Septimiu Popa, Paul I. Prodan, George Pallady, Pr. Gh. Pteancu, George A. Petre, P. I. Papadopol, Mircea Rădulescu, G. Rotică, C. Răuleț, Alexandrina Scurtu, Ion P. Sachelarie, Vasile Savel, Al. T. Stamatiad, Eugeniu Sperantia, Marin Ștefănescu, C. Sudețeanu, Caton Theodorian, G. Tutoveanu, Nuși Tulliu, N. G. Tistu, G. Tulbure, I. Ursu, I. Valerian, George M. Zamfirescu.

BIBLIOGRAFIE

Cărți:

Editura „Cartea Românească” București: Scrisoare către un învâjător tânăr 10 lei.
Două surde (Comedie populară în 2 acte) 8 lei.
* * * Povestiri din 1001 nopți, 35 lei.
Dr. Azigos: Surmenajul modern și neurastenia (Biblioteca Minerva, 4 lei, nr. 210).
Cunoștințe folositoare: Gh. I. Năstase: Lituania, nr. 16, Seria C.
Dr. M. Cahanescu: Diabetul, îngrășarea și gălbenirea, Seria A, Nr. 5.
I. Simonescu: Viața omului primitiv, Seria A, Nr. 2.
Gazurile naturale, Seria A, nr. 3.
„Un exemplar 3 lei.
Pagini Alese: Zamfir Arbore: În pușcăria. Petrof-Pavlovsc, Nr. 156.
I. Al. Brătescu-Voinești: Călătorului îi șade bine cu drumul.
Un exemplar 2,50 lei.
Eugen Relgis: Petru Arbore vol I Intâile Năzuinți
vol II Isoarele Interioare
vol III Prăbușiri Creatoare
roman, București 1924, Editura „Umanitatea,”
484 pag, 100 lei.
Maxim Gorki: Mizeria une copile, trad. de Pavel Dima, Biblioteca Minerva Edit. Cartea Românească, București 1924, 63 pag, 4 lei.
Buletinul Institutului de literatură Partea I., pe 1921—1922. Teoria literară, București, „Tip. Române Unite” 1924. 110 și 172 pag. 25 lei fiecare.

Idem, Partea II. pe 1921—1922, Critica literară, fascicula 1 și 2, București, „Tip. Române Unite” 1924, 110 și 172 pag, 25 lei fiecare.
Edmond Rostand: Puiul Vulturului (L'Aiglon) dramă în 6 acte, în versuri, traducere de Colonel Const. Manolache. Institutul N. V. Ștefăniu Iași 1924. 320 pag. 50 lei.
Barbu Lăzăreanu: Câțiva povestitori: Nic' a lui Ștefan a Petrei, Nedea Popescu, Noel Wolf, Atelierele „Adeverul” București 1924, 31 pag. 25 lei.

Reviste:

Revista Infanteriei An XXIV. No. 273 Iulie—August 1924. București
Roma An IV. No. 6—7 Iunie—Iulie 1924 București.
Câmpul An XVII. No. 11 Iunie 1924. București.
Lumina Creștinului An X. No. 7—8 Iulie 1924 Iași
Școala Noastră An. I. No. 7—8 Iulie 1924 Zalău.
Țarc Noastră An V. No. 29 Iulie 1924. Cluj.
Buletinul Uniunii Generale a Industriașilor din România
An III. No. 7. Iulie 1924. București.
Viața Nouă An XX. No. 3—5, 1924. București 9'50 lei.
Lamura An V. No. 90 1924 București.
Adevărul literar An V. No. 190, 27 Iulie 1924. București
Apărarea Națională An III. No. 8. 1924. București 4 lei.
Țara de jos, anul I., nr. 3—5 București.

CELE TREI CRĂȘURI



REVISTĂ DE CULTURĂ



Redacția și Administrația:
STR. PRINȚUL CAROL 5.

TELEFON: 119.

Director-Fondator: GEORGE BACALOGBU

IN JURUL PREMIILOR

Cele două mari premii naționale cari s'au decernat de Ministerul Artelor pentru prima oară în anul acesta, au trezit unele propuneri răzlețe, frumoase. Astfel, cronicarul unui cotidian din Capitală, propunea de curând, că deoarece premiile acestea sunt numai pentru roman (proză) și poezie, ar trebui să se mai înființeze unul și pentru critică, fiindcă ea este îndrumătoarea celor două dintâi și fiindcă avem mai mulți critici buni și muncitori, a căror activitate merită să fie distinsă și răsplătită.

E foarte frumoasă ideea aceasta, mai cu seamă astăzi, când literatura noastră are nevoie de-o îndrumare sănătoasă și severă. Dar literatura noastră, deși foarte tânără, cum s'a obișnuit s'o creadă cea mai mare parte dintre noi, mai are nevoie și de altceva. Are nevoie să fie introdusă bine și răspândită în lumea întreagă, unde nu e cunoscută nici în vecini. Și aceasta nu se poate face decât prin traducerea literaturii noastre în celelalte limbi.

Nimic nu trezește aprecierea lumii asupra unui popor decât cultura sa, care se manifestă în cel mai frumos mod prin literatură. Aci se cunosc calitățile înalte ale unui popor. Ori, noi, în privința aceasta n'am făcut eforturile ce trebuiau făcute. Literatura românească abia de-a pătruns pe ici, pe colo, peste hotare, incognito. Datoria noastră ar fi ca, să nu așteptăm inițiativele străine, cari se ivesc prea rar, ci să căutăm, a le stimula chiar noi, așa cum au făcut rușii odinioară și cum

fac vecinii noștri: ceho-slovacii, ungurii și sârbii, acum. Deaceia, noi propunem să se înființeze și premii pentru traducătorii literaturii românești în limbile europene. Astfel de premii vor îndemna pe mulți străini cari ne cunosc limba, să înceapă o muncă serioasă de traducere.

Pătrunderea literaturii românești



Oameni și Fapte

Cum judecă străinii pe d. Iorga

de Gr. Tăușan.

În revista „Le Flambeau”, care apare în Belgia și se ocupă deopotrivă de chestiunile politice ca și de cele literare, a apărut în numărul recent ce ne-a sosit în față, un articol al unuia din directorii acestei reviste, d. Henri Grégoire asupra țării noastre. „Impresiunile” acestuia nu sunt relative decât la recentul congres de bizantinologie.

Iată o parte din chipul cum un învățat străin, căci d. Grégoire este un profesor eminent, apreciază activitatea d-lui N. Iorga:

„Congresul bizantin s'a ținut. Din punct de vedere științific el a fost un triumf. Un triumf personal, mai întâiu pentru d. Iorga, acela pe care nu l-am numi în glumă poate, dar foarte pe drept, profesorul Titanescu. Este greu unui occidental, obișnuit cu diviziunea muncii și cu despărțirea puterilor intelectuale, de-a înțelege, de-a realiza, o activitate ca aceea a d-lui N. Iorga. Acest fapt a fost cel mai minunat din „impresiunile noastre din România”. Iorga este totul pentru toți, totul la tot, totul deodată. Tînăra sa jumătate de veac este vrednică să țină piept la o muncă incincită. Profesor și academician, director al Școalei

printre popoarele europene, va aduce nu numai gloria scriitorilor noștri, ci va trezi un interes pentru tot poporul nostru, care va fi privit sub altă lumină. Și dacă vom câștiga simpatia lumii pe acest teren, atunci vom câștiga-o și pe alte terenuri. Cei în măsură, ar trebui să se gândească serios la propunerea noastră, de-a se înființa premii în felul de mai sus.

române de la Paris, șef de partid, director al *Neamului Românesc*, el a publicat cărți pe care nimeni nu le poate număra, și continuă să scrie cu o iușeală care descurajează pe autorii dărilor de seamă. *Historia Turcilor*, în cinci volume, ar fi suficientă pentru gloria sa. Mulți crudiși cari își inchipuiau, că cunosc pe Iorga, au descoperit la București cele mai bune lucrări ale sale. Bibliografia sa, dacă am începe-o, ar absorbi tot locul rezervat acestui articol. Am primit de la el, înainte de-a pleca din Bruxelles, o magistrală *Istorie a Artei române*, în colaborare cu d. Balș, și un sugestiv tratat asupra *Artei populare române*. Congresul nu se sfârșise încă, și el ne punea în mână un mare volum asupra *României pitorești*. În toate zilele citim un articol editorial în *Neamul Românesc*. El pronunță în timpul unei săptămâni două discursuri politice. Într-o seară mersem la Teatru: se juca o dramă istorică de Iorga...” etc.

Această grăbită schiță a multiformei activități a d-lui N. Iorga corespunde cu adevărat adevărului și realității. D. Iorga scrie, vorbește, produce și comentează, adună și

împrăștie știri mai mult de cât oricare dintre noi, cari suntem oameni de cultură, publiciști și iubitori de știință.

Acest fapt nu poate fi contestat de nici-un adversar politic al d-lui N. Iorga, precum nu poate fi cu folos lăudat de nici-un prieten. Evidența se impune fără probe.

De asemeni nici-un om de adevărată cultură nu va fi oprit să recunoască meritele d-lui N. Iorga, ca învâțat, pentru ideile politice

ce le admite sau nu le admite. Sunt două laturi în personalitatea deosebită a d-lui N. Iorga: una, privește pe omul prezentului, pe *activul om politic*. Aci păreri pot fi împărțite. Cealaltă latură privește pe omul de totdeauna, pe cărturarul ce și-a consumat atâta de frumos o energie excepțională pentru propășirea luminei în țara noastră, care are atâta nevoie de răspândirea și la ea acasă și dincolo de ea în lume, cultura cea bună și cea adevărată.

scurt, un mers liniștit al vieții sociale.

Ordinea socială pare a se realiza prin dezvoltarea solidarismului. Ce este el? Léon Burgeois l'a formulat astfel: „Omul care se naște este un debitor al societății în virtutea unui contract tacit, din care rezultă beneficiile colective, cari însă, sunt fructul muncii tuturor și la care individul își are partea sa.” Deci, solidarismul e justificat prin dependența reciprocă dintre oameni.

Însăși natura a dat omului însușirea sociabilității, forțându-l, oarecum, să creeze statul ca inel de legătură a aceluia ce duc o viață comună. Baza morală a acestei comunități trebuie să fie solidarismul, adică un acelaș mod de a vedea, indicat de către natură, care, pe de o parte a creat deosebiri între oameni, iar pe de altă parte — simultan — i-a și silit să trăiască în societate.

Așa fiind, omeneria va avea o viață de liniște și fericire, dacă sistemul său social este așa fel, în cât să corespundă ambelor însușiri fundamentale ale omului — cea socială și cea individuală. Socialismul, în genere, combate tocmai instituțiile fundamentale ale ordinii noastre sociale, anume: proprietatea, ereditatea, libertatea de dispozițiune, cum și toate inegalitățile ce nasc tocmai din instituțiile juridice ce au în vedere realizarea individualității, răsplătind oarecum pe cel ce reușește să se valorifice mai bine, și lovind pe cel netrebnic — ori care ar fi cauza.

Solidarismul urmărește a face o punte peste spărtura dintre modul de a vedea individualist sau între opusul său — cel colectiv, și între realitate.

Intru cât omul este tot atât o individualitate, pe cât este și o ființă socială, firește că stabilirea echilibrului dorit nu poate fi dată de cât de un sistem social ce s'ar bază pe un mod de a vedea întrunind ambele însușiri caracteristice omenerii.

Însușirile individuale pretind ca instituțiile sociale să recunoască valoarea deosebită a activității individuale, răsplătind-o oarecum prin admiterea proprietății, etc. De altă parte, interesul colectiv — produs de însușirea socială a omului — pretinde ca fiecare individ, într'o formă oarecare, să răsplă-

Sistemul de mâine al vieții sociale

de Dr. Andrei Sigmund
prof. universitar.

II.

Să analizăm mai de aproape dacă într'adevăr punctul de plecare al teoriilor sociale moderne este bun, adică dacă admiterea egalității sociale este realmente întemeiată pe însăși viața socială.

Bine înțeles că nu ne putem închipui un curent democratic — aplicat ca sistem social — fără egalitatea și libertatea individuală asigurată prin diferite instituțiuni juridice.

La drepturi societatea opune datorii, a căror îndeplinire trebuie, de asemenea, să se bazeze pe principiul egalității și libertății individuale, fără de care n'am avea o armonizare în sistemul social. Exercițarea drepturilor asigurate prin instituțiuni juridice, și mai ales împlinirea datoriilor au 2 laturi: una juridică, alta etico-morală. Cea juridică, fiind ceva perceptibil, poate fi regulamentată în manifestățiunea sa exterioară; cea etico-morală este mai ales un proces intern individual, și cum însușirile omenești variază, nu poate fi uniformizată prin nici un fel de norme juridice. Cu alte cuvinte, în fața drepturilor și datoriilor egale, adică stabilite prin norme juridice, stă sentimentele de datorie ale membrilor unei societăți a cărei viață se află sub egida aceluiaș curent social.

Acesta este principalul defect al sistemelor sociale, inaugurate de către curentul democratic.

În practica vieții noastre sociale se remarcă cu înlesnire că există o colosală deosebire cu privire la conștiințozitatea și mai ales la simțul de datorie al indivizilor,

care sporește sau descrește după gradul lor cultural.

Firește deci că rezultă o inegalitate de fapt atât în modul de exercitare al drepturilor, cât și mai ales, în acela al împlinirii datoriilor.

În asemenea condițiuni ne întrebăm: oare putem spera o sănătoasă dezvoltare a vieții noastre sociale? Nu este greșit oare însuși punctul de plecare al sistemului social în care ne aflăm, prin care credem a rezolva problemele sociale existente, și sub a cărui egidă ne silim să înlăturăm toate antitezele sociale — cu un cuvânt să vindecăm rănilor ce sângerează actuala viață socială a noastră?

Această speranță s'a dovedit, de mult, că este o iluzie. Contrariul este deplin dovedit tocmai prin numeroasele încercări, făcute atât de către cugetătorii, cât și de către cărmuitorii vieții sociale a diverse popoare, pentru a face să dispară contrazicerea vădită dintre baza morală a sistemului social ce ducem și realitatea care arată pas cu pas cât de greșit este punctul de plecare — egalitatea socială a oamenilor.

De aceea, vrând nevrând, trebuie să căutăm o soluție, nevoia bătând zgomotos la ușă, dacă ținem să evităm noui zguedeli sociale — ce și până acuma au dat omenerii destule suferințe. De vom întârzia să restabilim echilibrul ce nu există, devine inevitabilă izbucnirea violentă a unui nou curent — poate iarăși impropriu ca să asigure, într'un timp relativ

tească colectivității contravaloarea avantajelor ce-i datorează, ca grija sănătății publice, etc. din cauză că duce o viață socială. Libertatea individuală deci, atât sub raportul sufletesc, cât și cel material, trebuie să fie înfrânată oarecum, căci numai așa se poate avea acordul dorit între interesul individual și cel public.

Evident că, crearea unui sistem social nu poate avea loc prin bagheta magică. Acest mijloc din basme nu'l avem; de altfel nici nu trebuie, căci dispunem pentru clarificarea generală a popoarelor, de altul și anume — intensificarea instrucțiunii publice — care, în mod natural, va creia în sufletul fiecăruia trebuința unei astfel de reforme.

Să nu întârziem însă; din contră să ne grăbim a transforma mentalitatea, dezvoltând noul orizont de vedere — acela al zilei de mâine. În felul acesta vom înălțura isbucnirea revoluțiilor sociale distrugătoare și, în același timp, vom duce mai curând popoarele către liniștea ce atât de mult le lipsește acum. (Oradea-Mare)



PÂCLĂ

De tănuite chinuri ros
în neagra lui singurătate,
pământul negru de păcate
aduce jertfă Domnului...

Sub zări de scrum
ăue vântul
cerșind odihnă somnului...

Și 'ntunecat
se târaie pe jos,
nevrednic și neputincios
să-și tale drum
spre-al slavei har —
năbușitorul fum —
imens și-ucigător coșmar...

Năbușitor și 'ntunecat
ca și obida jertfei lui Cain, —
îngenunchiat
se târaie lingând țărina
și 'și scurge balele ca un venin —
hainul fum...
năbușitor și 'ntunecat...

Gonit din fața Domnului,
surd geme în adânc pământul...

... Sub zări de scrum
ăue vântul
cerșind odihnă somnului...

Din „Turnuri“

George Voevidca

Din povestirile lui Moș Andrei

de I. Agârbiceanu.

Vornicelul.

Când s'a deslănțuit potopul peste Dumbrăveni, oamenii s'au adăpostit la munte, unii, cari au fost mai aproape, cu cățel cu purcel, alții numai cu vitele mari, și cu merindea în dăsași. Din partea vitelor ar fi putut rămânea vreme îndelungată pe plaiuri, era încă pășune destulă, dar merindea oamenilor se isprăvi după o săptămână. Ei plecaseră cu nădejdea că'n două, trei zile dușmanul va fi scos din sat, dar, din a treia zi, ștafetele care se coborau până în capul satului aduceau știri tot mai rele. Patrute străine începură să urce pe cărările plaiului.

Oamenii își luau de dinapoi vitele și le mânau tot mai adânc în codri, dar cu cât se depărtau de sat, era tot mai greu și mai în primejdie să te cobori în puterea nopții să aduci de-ale gurei.

Și, ca de-atâtea ori în viață, domnișorul Vasilică, neputințele trupului biruiră avânturile sufletului.

Oamenii cari nu mai aveau inimă să vadă dușmanii în sat, oameni cari se juraseră să nu mai dea ochi cu ei, răzbiți de foame, își făcură calea întoarsă. Li chinuia, dela o vreme, și grija caselor pustii și a agoniselii de pe lângă case. Mere-pere se va alege de avutul lor. Ștafetele care coborau noaptea în sat aduseră vestea că nemții cei mănăcioși tăiaseră toți porcii rămași prin cotețe; câte opt dădeau gata și porcul cel mai gras.

Dar cei mai tineri nu se mai înapoiară din munți. Din zi în zi pătrundeau tot mai adânc în inima pădurilor, tot mai spre culmi, tot mai spre miază-zi până când li se pierdu urma. Cete-cete, trecură în țară.

Vornicelu, dumneata-l știi, domnișorul Vasilică, — cum? I-ai uitat? D'apoi cum să-l uiți? Doamne iartă-mă, pe Ionu' Șchiopului care vornicea la toate ospetele, de-i umbla gura ca o meliță?

Ehei! Vezi că nu l-ai uitat? Vornicelu' zic, rămase între cei din urmă care se hotărâră să se coboare în sat. Într'o noapte, se vor fi împlinit trei săptămâni de când a intrat dușmanul în Dumbrăveni, — rămase numai el cu Achim și cu Ionu' Diacului în munți. De două zile nu mâncaseră, și cât se'nseră, fără să-și vorbească, se înțeleseră numai din ochi să coboare și ei în sat.

Tăcuți ca mormântul, veniau în șir pe cărărușe, se coborau tot mai la vale, ascunzându-se și răsarind mereu de după tufișuri în bătaia lunii. Departe, în vale, se zăriau întâiele case din Dumbrăveni. Atunci vornicelu se opri, și cum el mergea în frunte, se opriră și ceilalți doi.

— Nu mai vreau, zise el, și se trânti pe pajiștea roșcată, arsă de brumă.

— Ei, asta-i vorbă de bărbat! zise Ionu' Diacului.

— Par'că ne-am duce de bună voie! oftă Achim.

— Scoală-te; e vremea să grăbim. Să intrăm în sat până nu se face ziuă.

— Nu mă duc!
 — Vei trece și tu în țară!
 — Ei bine, dar n'o să te hrănești cu lăcuste și cu miere sălbatică, — un nou sfânt Ion Boțezătorul!

Urmă un răstimp de tăcere grea.

— Frate Achime, de-un lucru te rog, zise vornicelul. Săi spui Anușii să-mi aducă o pâne și-un burduf de brânză, și să le astupe cu frunziș subt fagul lui Miran, în poiana Cerbului. Să facă pe dracu'n patru și să-mi aducă pușca, știe ea unde-i ascunsă.

Nu-l putură urni din loc. Por-niră, lăsându-l încruntat, cu fața neagră de mânie.

De-atunci nimeni nu mai știu ce s'a ales de vornicelu'. Achim, încă în noaptea aceea, dădu ochi cu Anușa, dar, a doua zi, și el și Ionu' Diacului fură duși de jandarmi la caznele celorlalți. De zece ori călcau pe zi și pe noapte casele celor ce nu se înapoiaseră în sat. Mulți dintre ei erau soldați, veniți acasă pe slobozenie, alții trebuiau să intre de acum în armată. Vornicelu' apro-pia acum șazeci de ani, și trebuiau să-l pornească și pe el subt steag, după o poruncă nouă care a curățit satele românești de toată partea bărbătească ce-a mai rămas întreagă, și sănătoasă.

Cum, cum nu, s'a zvonit prin sat că vornicelu' a fost în tovărășia celor doi. Jandarmii, rușinați și îndârjiți de moarte, îl căutară o săptămână, răscolind pădurile, târindu-se pe brânci prin văgăuni. Il căutară în pământ și'n piatră seacă, dar în zadar.

Atunci începură s'o pună la munci pe Anușa, nevasta vornicelului. Când vine acasă? Unde-i ascuns? Cine-i duce de mâncare, dacă nu l-a văzut în sat?

Femeia se jura că nu știe, că nu l-a văzut, că, după cum dădea ea cu socoteala, bărbatul ei va fi de mult în țară. Plângea, se bo-cia, striga ca din gură de șarpe în mâinile lor, și-i blestema.

Jandarmii începură acum să vegheze în jurul casei, o noapte, două, trei. Nimic. A patra zi ple-cară cinci împănați la munte, tur-bând de năcaz. Urcară plaiurile, coborâră văile, răscoliră căpițele de fân, botșorâră colibele. Nimic.

Dar, pe înserate, când jandarmii nu mai aveau mult de coborât până'n sat, în păduri se sparse o

Cântec

Din câmpurile 'mbălsămate
 De vraja serii în amurg,
 Ți-aduc cuvinte 'nflăcărate
 Ca roșul apelor ce curg.

Iar din pădurea ce sub lună
 Dă glas isvoarelor pribegi,
 Ți-aduc o dragoste nebună
 Ce plânge fiindcă n'o'nțelegi!
 1924 Cincinat Pavelescu.

Comori

Un dor s'aprinde 'n mine
 Ca nufărul pe ape.
 Trezitul dor, în mine,
 Grăbește să-mi desgroape
 Comori de sub ruine —
 Le scoate mai aproape,
 Le curăță de zgură,
 Le sfarmă piatra dură
 Și ochilor li-arată
 Cum au mai fost odată.

Comori de pietre rare
 De mulți ani îngropate,
 Comori de pietre rare
 În suflet adunate,
 Cu străluciri de soare,
 Cu foc împurpurate.
 Ghiciți-le aceste
 Comori ca din poveste,
 Comori de pietre rare,
 Le poartă fiecare.

Comorile ascunse
 Sub vechi ruine, grele,
 Au tainele pătrunse
 De ochii minții mele,
 Nu-s bogății ajunse
 Mai scumpe de cât ele.
 Să vi le spun aceste
 Comori ca din poveste:

Sunt zilele curate
 De soare luminate,
 Sunt zilele sfințite
 Cu spice mari gătite —
 La ele stă de pază
 Copilăria trează.

Volbură Poiană



detunătură și unul dintre oamenii negri căzu pe spate. Il aduseră pe-o împletitură de crengi. Până dimineața muri. La vestea asta tot satul se sculă în picioare.

— Se'ntorc al noștri, ziceau unii.
 — Sunt patrulele înaintașe, spun-neau alții.

Nimeni nu credea că era isprava vornicelului. Toți erau incredin-

țați că vornicelu' fugise în România. Trecuse de Sfântu Dumitru. Cum s'ar fi adăpostit el până acum în pădurile noastre? Lelea Anușa, și de-o întrebai între patru ochi, nu știa nimic. Era mută ca pământul.

La trei zile după asta, jandarmii găsiră în Poiana Cerbului o opincă ruptă, zvârlită într'un tufiș. Era împletită la cioc, cum nu purta în sat decât vornicelu'.

O ridicară ca pe-o moaște și veniră cu ea la Anușa.

— Mai cutează de minți, cățea ce ești!

Femeia se uită la opincă, dar nu răspunse.

— Nu-i a bărbatului tău?

— Va fi fost a lui! Toată lumea știe că bărbatul meu a fost în păduri ca și ceilalți. E spartă toată, nu vedeți? Cine știe de când va fi aruncat-o!

— I-ai dus cismele, năpărcă ce ești! Il îmbraci de iarnă!

Și jandarmii începură să-i răscolească, pentru a suta oară, casa. Nu găsiră cizmele, nu-i găsiră pieptarul, nici cojocița cu care mergea omul iarna la biserică.

— Unde-s hainele de iarnă, muere?

— Căutați-le în sat. Ni le-au furat până am fost la munte. Toți s'au furat unii pe alții, par că dumneavoastră nu știți?

I-au tras o bătaie soră cu moartea. A doua zi au început iar cercetările în munte. Cum ninsese peste noapte, au dat de urmă proaspătă, și-au găsit în poiana Cerbului subt frunziș o pâne și-o bucată de slănină. Dar în ziua aceea jandarmii iar au adus pe năsălie de crengi pe unul dintre ei. Anușa fu legată și dusă la oraș.

Dar ce folos, era prea târziu!

Satul întreg, incredințat acum că vornicelu' e prin împrejurimi și cutează să se iee singur de piept cu jandarmii, începu să intre în friguri mari.

Vornicelu' se arăta acum când ici, când colo; îl adăposteau și-l fereau nu numai oamenii din Dumbrăveni, ci și cei din satele vecine. Tot la trei, la patru zile, jandarmii găseau urma în zăpadă, tot în altă parte, prin păduri. Iar merindea nu i se mai punea niciodată în același loc.

Cât ținu iarna, jandarmii nu mai avură pace. În locul celor doi morți, veniseră alții, făcură potere de doisprezece, de șaisprezece și

băteau munții până la graniță. Adeseori auzeau pocnete de pușcă. Vornicelu' nu mai ducea acum lipsă de gloanțe și vâna sălbătâciuni. Și când îi cădeau la ochi, trăznea în jandarmi.

Patru a curățat până la Blagoveștenii. Zece sate vorbeau de isprăvile lui, când, deodată, i se pierdu cu desăvârșire urma.

Căzu așa ca o înfristare peste sufletele noastre. Ne păru, cât stătu el în munte, că România ne dă mereu de veste.

Acum cânta cuc în pădurile pe cari le stăpânise el. Trecură zilele, lunile, și cum suferințele ce se abăteau peste sat nu mai aveau sfârșit, vorbeam tot mai rar de vornicelu'. Va fi trecut în țară? Il va fi ajuns un glonț dușman și l'or fi lăsat mâncare corbilor? Dumnezeu știe! Dar bine că nu mai vede ce-a căzut pe capul nostru!

Cu două săptămâni înaintea adunării celei mari dela Bălgărad, sosi în sat pe'nserate, coborând dela munte, un oștean bătrân, cu mustața stufoasă, cu barba nerasă de săptămâni. Călca vârtos și da binețe la oameni, spunându-le pe nume. O ținu întins spre casa Mărunțelului. Casa era încuiată. Pe Anuța n'o mai sloboziseră acasă. Se opri înaintea ușii, clătină din cap, se'nvarti într'un călcăiu. În fața lui era o grămadă mare de oameni, și de pe uliți alergau mereu alții. Purta haina ostașului român.

— Vin și ceilalți, ca mânel zise el.

Dintr'odată, toată lumea-l recunoscu. Era vornicelu... Ce chiote de bucurie, ce îmbulzeală în jurul lui!

Trebuie să curățim locul, — zise el. — Câți jandarmi aveți acum?

— Doisprezece — răspunse înafă tuturor un copilandru.

— Pe ei, băieți! După mine! Cobză să-i legăm! Oamenii se priviră o clipă. Ochii le fulgerară. Dar când ajunseră la cazarmă, aflară cuibul gol. Vestea sosirii lui vornicelu' trecu ca fulgerul peste sat, și ungerii fugiră, simțind par'că întreaga putere a României coborînd din munte odată cu venitea vornicelului.



SCRISOARE

Azi e cerul zâmbet fecioresc . . .
Mi-am adus aminte că trăesc
Și simțind că flori de raze fruntea mi-o 'ncunună,
Am zâmbit și eu cu soarele 'mpreună.

Intr'un pom ce n'a mai înflorit demult
Mi-a cântat o pasăre atât de mult,
C'am uitat atâtea visuri moarte
Și-am urmat eu cântul mai departe.

Am văzut apoi cum vântul arțăgaș
A eșit, hai-hui, afară din oraș,
Și-am plecat și eu prin lunci, voios,
Să mă 'mbăt de aer și de proaspătul miros.

Și erau în ființă toate, cum le știi . . .
Numai un copac, în coaja cărui doi copii
Numele și-le crestaseră atunci,
Stă uscat în mijlocu 'nverzitei lunci . . .

George A. Petre

Cronica literelor franceze

Pierre de Ronsard

de J. Linard și Gh. Sofronie profesori.

Franța literară se prepară a sărbători a 4-a centenară al lui Pierre de Ronsard, marele poet lirice din sec. XVI-lea supranumit în timpul său . . . Principele poezilor francezi.

Deja jurnale și reviste sunt pline cu articole asupra omului, asupra operei sale, sau asupra țării pe care el o locui și pe care o cântă cu atâta dragoste, acea provincie a Vendomei, vecină cu Touraine-a, țară franceză și galică prin excelență.

Dacă el a înțeles-o atât de bine, aceasta e fără îndoială pentru că timp de secole, această provincie fasonase, pentru a zice astfel,

după chipul său, pe strămoșii popului.

Căci nu se mai crede în Franța în originea străină a lui Ronsard, deși el însuși declară într'o epistolă amicului său Belleau că bu-nicul său venise în Franța dintr'un loc „mai jos decât Ungaria” unde „inghețata Dunăre este vecină cu Tracia”.

Expresiunile acestea au fost discutate în toate sensurile. Unii au crezut că Ronsard era de viță ungară. Se pare însă că spune clar, contrarul: „mai jos decât Ungaria”.

Alții l'au făcut bulgar; dar cea mai-mare parte l-au considerat

român, ceea ce este mult mai probabil, dată fiind afinitatea celor două rase, română și franceză.

Toate aceste opinii se sprijină pe afirmația lui Ronsard.

Dar de câțiva ani, erudiții francezi se pare că vor să considere această afirmație ca o legendă. Dl Pierre de Nolhac, organizatorul serbărilor centenarului, nu crede în originea străină a eroului său. Dl Hanotaux de asemeni. Un savant, Dl. Martellere, într'o carte intitulată : Pierre de Ronsard, gentilhomme vendomois 1924, caută să arate că familia poetului era de sânge curat francez. Numele Ronsard est foarte răspândit în această provincie a Vendome-ii încă din evul mediu, și ar fi stabilit se zice, că strămoșii poetului fură tatăl sau fiul sergenților-gardieni ai pădurii Gatinais și acea pădure în întregime dispărută și pe care Ronsard a apărât-o așa de eloquent, dar în zădar, contra loviturii toporului.

Arrête, bucheron, suspends, un peu, tes coups!

Este natural că trăind la curtea regilor Franței, și înrudit prin mama sa cu cele mai nobile familii ale regatului, poetul-curtezan să fi cules și propagat o legendă, care îl egala, în nobleță, cu cei mai mândri gentilomi, ai epocii.

Plus bas que la Hongrie, en une froide part
Est un seigneur nommé le marquis de Ronsard
Riche dor et de gens, de villes et de terre.
Un de ses fils puisnés, ardent de voir la guerre
Un camp d'autres puisnés, assembla

[hasardeux

Et quittant son pays, fait capitaine d'eux
Traversa la Hongrie et la basse Allemagne
Traversa la Bourgogne et toute la Champagne
Et, soudard, vint servir Philippe de Valois...

Astfel și fără mai multă răutate, bunul Ronsard în Franciada, face să scoboare regii Franței din Francus, fiul lui Hector. După părerea noastră, chestiunea rămâne deschisă până ce s'or produce documente noi decisive.

Căci, deși au fost Ronsard în Gatinais și Vendonais încă din

Primăvară

Bine-ai venit, cântată Primăvară,
Cu carul tău de muguri și de flori,
Bine-ai venit!

In splendidele tale aurori,
In girlele ce-și cînt' a lor fanfară,
In raza stelei care 'și oglindește
Sclipiri duioase 'n apele din lac,
— Când zgomotele toate tac —
Tu parcă-mi strigi :
Iubește!

Pe plaiuri înverzite, peste lunci,
Pe vârfuri argintate de pădure,
Peste toate,
Cu brațele-ți voinice de fecioară
Un puls de viață nouă tu arunci ;
Și 'n murmurul de ape care crește,
Primăvară,
O șoaptă pui, o șoaptă :
Iubește!

— — — — —
Dar în concertul mândru din Natură
Un singur glas : al tău,
Nu mai vorbește ;
Și 'n liniștea chinuitoare-a serii,
Vin neguri parcă,
Neguri vin de-mi fură
Fermecătoarea șoaptă-a Primăverii :
Iubește!

George Pallady



evul mediu, rămâne încă să se arate cum s'a format legenda originii române, dacă este legendă, și cum Ronsard a putut să creadă în aceasta și să o propage. După cunoștința noastră, această demonstrație nu s'a făcut încă.

Și, în definitiv, este o chestiune de minimă importanță ; o simplă dezbateră între fiii aceleiași familii : marea familie latină.

Că a fost sau că s'a crezut de sânge român, aceasta nu-l împiedcă nici decum de a-și iubi noua sa patrie și mai întâiu provincia Vendoanis.

Acolo revine el să moară după câteva voiajuri în Scoția, în Germania, în Italia și după șederile la curtea lui Carol IX al cărui

prieten era. Nou Teocrit, el știu să cânte delicios frumusețea simplă și calmă a acestei fertile câmpii, înveseliță de frumoase dealuri unde crește vița de vie, și pe care o udă un râu frumos și un mare fluviu : — Le Loir și La Loire. Înăntătoare orașele își înalță acolo mândria bisericelor lor ogivale sau turnurile ascuțite ale castelelor lor în stilul Renașterii. Într'adevăr Ronsard are multă dreptate când spune că nici un râu francez nu udă mai frumos ținut ca acesta.

El iubea mult deasemeni împrejurimile Parisului și profită de șederile sale la Curte pentru a merge să viseze în pădurile de la Mende, de la St. Cloud sau de la Vauves, așa de scumpe tuturor parisienilor și unde :

... Le gentil troupeau des fantastiques fées
Autour de lui dansait à cotes dégrafées.

La această dragoste pentru mica patrie, el adaugă dragostea celei mai mari. În sec. XVI Ronsard cântă Franța cu accente de iubire care nu se găsesc în general decât la scriitorii cu mult posteriori. (Discours des misères du temps, Remontrances au peuple français.)

Desigur el iubește pe rege și partidul său catolic ; dar mai presus el pune Patria, după cum făcuse în secolul precedent, Jeane d'Arc ; spectacolul dureros al războiului civil nu-i ia credința în destinele țării sale. Franța, zicea el, seamănă cu salcea verde care „cu cât tai mai mult, cu atât crește mai tare”.

Cu toate acestea, nu acest aspect al geniului său îl recomandă pe Ronsard admirației universale. În ochii posterității, Ronsard este înainte de toate poetul dragostei. În cele trei culegeri ale sale : Les Amours de Cassandre, Les amours de Marie și Les sonnets a Hélène, el egalează cu cei mai mari dintre aceia care au cântat plăcerea de a iubi și tristețea de a vedea iubirile noastre stingându-se cum se vestește trandafirul :

Mignonne, allons voir si la rose
 Qui ce matin avait desclose
 Sa robe de pourpre au soleil,
 A point perdu, cette vesprée
 Les plis de sa robe pourprée
 Et son teint au vôtre pareil.

Prin această frăgezime a sentimentului care îi păstrează tinerețea, cu toate că atâtea secole s'au scurs, prin ardoarea sa de a iubi și regretul său melancolic de fericirea care fuge, Ronsard continuă pe vechii elegiagi:

Anacréon me plait, le doux Anacréon . . .

Și anunță lirismul romantic. Lamartine și Musset, iată egalii săi. Cași ale lor, versurile sale vor mișca inima oamenilor, atât cât vor fi pe pământ oameni care iubesc sau care au iubit. Cum se face deci că gloria sa a suferit o eclipsă de două secole? Universal admirat în timpul său, el este desprețuit, ignorat aproape în sec. XVII—XVIII.

Marii clasici nu-l iubesc sau nu-l cunosc. Se știe ce nedrept dușman a fost pentru dânsul Boileau.

Intr'un rezumat al istoriei poeziei franceze înanite de sec. XVII iată ce îndrăznia să scrie autorul lui „Art poétique”.

Ronsard . . .
 Réglant tout, brouilla tout, fit un art à sa mode
 Et toutefois longtemps eut un heureux destin
 Mais sa muse en français parlant grec et latin
 Vit dans l'âge suivant, par un retour grotesque
 Tomber de ses grands mots le faste pédantesque . . .

Este într'adevăr prea mult să fie uitate poetul, pentru a nu considera decât pe șeful școlii și exagerațiile Pleiadei.

Și chiar din acest punct de vedere, Boileau ar fi trebuit să ierte excesiva sa imitație a celor vechi. Clasicii din școala lui Boileau nu sunt umaniști, admiratori ai antichității. Ronsard și Pleiada au pus în principii imitarea capodoperilor vechi și au propagat această convingere că rasa galică nu va da tot fructul său literar decât înviind geniul său propriu prin contactul cu gândirea greco-latină. În acest sens, Ronsard este



Columnnei lui Traian

Roma, Iunie 1924.

La umbra somnoroasă a unor ziduri vechi
 Misterioasă veste îmi sună în urechi,
 Străbate peste secolii și'n fermecatului rost
 Desleg vieaja n'ntreagă a unei lumi, ce-a fost . . .

Răsar dintre ruine lăcute mărturii:
 E graiul ce-l lăsară strămoșii celor vii,
 Coloane sfărâmate de-a veacurilor sorji,
 Ne spune azi suspinul și dorul celor morji.

Ce mare-i mângăierea, ce-o spune an de an
 Columna iscusită din forul lui Traian,
 E slova vieții noastre în marmura din stâlp,
 Și orice cărămidă-i simbolul unui tâlc.

Din frământarea vieții s'a rupt un tainic ceas,
 A cărui sbuciumare prin veacuri ne-a rămas.
 E clipa când răsare un neam necunoscut,
 E vremea când legenda-i din luptă s'a născut.

* * *

. . . Și orice schimbă vieaja, virtuțile nu mor,
 Când ele fac comoara aceluiaș popor;
 Căci Dunărea pe maluri privește-acelaș neam,
 Cum i-a văzut țaria pe vremea lui Traian.

Aurel Contrea

fondatorul clasicismului. El este vinovat numai de puțină servilitate față de cei vechi.

Cea mai mare greșală în ochii oamenilor din sec. al XVII. este probabil de a fi un liric. Căci sec. XVII. — care are alte calități, — nu iubeste lirismul. Pentru aceasta, după editarea complectă a operilor sale în 1629, Ronsard nu mai este imprimat. Trebuie să aștepte două secole pentru a-l vedea figurând din nou în librării.

Către 1830, St. Beuve dă publicului o culegere dintre poeziile sale. Se vede apărând o ediție complectă în 1857. De acum nu se mai numără nici edițiile, nici studiile consacrate acestui mare poet. Să semnalăm numai printre

cele mai recente: Poésies choisies de Pierre de Nolhac 1 volum și două ediții din operele sale complete, unul la Lemem, altul la Garnier.

Ronsard a triumfat definitiv asupra disprețului clasicilor; niciodată versurile sale nu vor dispărea din memoria oamenilor.

Oradea-Mare, Iulie 1924.

NOTA. În ceea ce privește teza originii române a lui Ronsard, este de remarcă părerea D-lui Prof. N. Iorga, exprimată într-o recentă conferință, și un articol al lui Leo Claretie, publicat în unul din ultimele numere ale revistei „Les nouvelles littéraires”



Ștefan Petică

de Constantin Doboș.

Cine își mai aduce aminte de Ștefan Petică și câți dintre noi cunosc operele delicatului poet tecucean?

Uraganul vieții materialiste ne-a răpit dragostea de a mai deschide o carte și ceea ce e mai trist, pare că ne-a spulberat până și amintirea sfântă a celor ce nu mai sunt și cari trebuie să ne fie scumpă tuturor.

Ștefan Petică, ocupă în literatură un loc de frunte, loc pe care nici vremurile ce vor veni nu-l pot atinge așa după cum dinte critic a înlăturat pe alți scriitori socotiți talente ori genii, dar cari și-au pierdut scaunul din areopagul literaturii noastre.

Născut la 5 Octombrie 1877 în comuna Bucești, plasa Ivești județul Tecuci, fiu al răzeșului Enache Petică, se stinge, fizic, la 20 Octombrie 1904, în vârstă de 27 ani, în acelaș sat în care s'a născut.

În toamna aceasta se împlinesc 20 ani de la moartea aceluia ce a fost Ștefan Petică.

Școala primară a absolvit-o în comuna sa natală; cele patru clase secundare, la gimnaziul „D. A. Sturza” din Tecuci, cursul superior la liceul real din Brăila, iar bacalaureatul l'a dat în București.

Cum era sărac — părinții abia îi puteau trimite 20 lei pe lună — Ștefan Petică a plecat la București unde năvodul de aur al gloriei atrage intelectualitatea provinciei. Aici a scris cele mai frumoase versuri ce ne-au rămas de la el, trăind într'o complectă mizerie, mai-cuseamă după ce, pe motiv de boală, a trebuit să fie concediat din postul de bibliotecar al Ministerului de Domenii. Camerile ce le-a ocupat cu chirie la diferite date, pe Sf. Apostoli, 13 Septembrie ori Dealu Spierei; erau adevărate pivniți; firea lui plâpândă, foamea și frigul care l'au chinuit de prea multe ori, l'au istovit. În primăvara anului 1904, s'a reîntors acasă, unde după câteva luni de trudă — conștient de sfârșitul lui, adormi pe veci. Mormântul lui e alături de al prietenului său cel mai iubit, D. Popa, în cimitirul de țară al Buceștilor.

Iată, biografia pe cât de scurtă,

cu atât mai tristă, a unuia din cei mai subțili poeți ai neamului românesc.

Încă din gimnaziu, St. Petică, a început a ceti fără răgaz și fără alegere, tot ce-i cădea la îndemână. Cam pe la 16—17 ani, când era la liceul din Brăila, începe a scrie primele sale încercări în versuri: în această vreme, Petică era încă un copil vesel, cu scăpărări în ochi, ce te făcea să presimți că va fi unul din puștii ce vor ieși din rânduiala comună; încă de pe atunci colegii îi ziceau „poetul” — desigur fără așa da seama că, în adevăr, colegul lor purta pe frunte pecetea nemuririi.

În acest timp, St. Petică devenise un cetitor pasionat, un autodidact. Ii plăceau, cu deosebire,



I. Dimitriu-Bârlad: Munca

studiile și literatura socială, îl interesa organizația și lupta de clase și era în curent cu ultimele vederi ale congreselor sociale din străinătate. Cunoștea limba franceză și germană și astfel își mărise considerabil orizontul vederilor lui.

Ca licean, în vacanțe, a participat la propagande socialiste, luând parte chiar la organizarea unui club al muncitorilor din Brăila; umbla ca un apostol, pe jos, din sat în sat, ținând cuvântări, împărțind cărți, veșnic cu frica de a nu fi prins de „albaș-

tri”, dar tot cu mai multă dragoste pentru îndeplinirea unui ideal, a cărui întrupare, n'o putea zări decât prin prizma vederilor socialiste.

Aici ar fi locul a arăta că Șt. Petică nu avea, propriu zis, principii socialiste curate, cum sunt ale acelor întruniți în ultimul congres de la Amsterdam și cari au înfierat principiile bolșevice ale Internaționalei a III-a. Socialismul lui Petică avea de izvor o dragoste adâncă față de țaran; dorea din tot sufletul lui să schimbe mai spre bine soarta țaranului român, singurul păstrător credincios al limbei, datinelor și credințelor noastre, singurul izvor inspirator de poezie, singurul merit să regenereze neamul nostru, deci singurul sprijin al viitorului țării aceștia. Din acest punct de vedere, socot că, poetul a fost un naționalist.

Nu cred ca cineva să-i aducă vreo învinovățire pentru predilecția lui față de principiile socialiste. Cine își mai aduce aminte din tinerețe, știe că între anii 1890—1900, ca o reînviere a curentului socialist din „Contemporanul”, a fost o epocă când orice licean cu pretenții de cultură, trebuia să fi citit Biblia și pe Homer, se imbibă volens-nolens cu idei umanitare socialiste, iar numele lui Marx ori Engels erau pomenite în orice discuție ce părea mai serioasă.

După bacalaureat, degetul morții atinsese plămânul slăbit al celui ce biruise până acum mizeria, sărăcia, foamea și frigul.

Prin anul 1902, pe când eram student la medicină, întovărașit de G. Bacovia, l'am cunoscut pe poet la una din întrunirile literare ale lui Al. Macedonschi. Șt. Petică însă își făcuse ucenicia, era considerat ca plecat din școala „nouă” și i-se prevestea succes desăvârșit în viața literară, nu numai de „maestru”, dar și de toți colegii. Poate că de aici își câștigase poetul, calificativul de simbolist ori decadent.

În seara aceea, Șt. Petică a vorbit mult cu Bacovia, pe atunci necunoscut și el; autorul volumului de versuri „Plumb” nici astăzi apreciat în justa lui valoare, era un fervent simbolist cu principii socialiste. Petică, să fi

avut pe atunci cam 24—25 ani; era mic la trup, palid, iar pe umerii obrailor ieșiți în afară, două pete roze diagnosticaau surparea zi de zi a plămânului subred. Părul îi era în neregulă; nasul puțin coroiat, urechile străvezii, fruntea lucioasă de parcă ar fi fost aprinsă o lumânare înăuntrul unui corp de ceară. Purta o barbă mică, blondă, împărțită în două, care complectea ovalul feței; doar ochii lui albaștri „floare de cicoare” arși de frigurile boalei, îi mai spuneau că ai în fața ta un om superior, un visător. Și era trist în sara aceea, trist că fără voie te simțea înfiorat ca de o nenorocire ce avea să sosească, iar glasul lui șoptit; părea că vine din mormânt, ca din altă lume. Dacă ar fi plâns în clipa aceea, cred că am fi plâns cu toții.

Amănunte din viața poetului, nu puteai afla de la el; disprețuia până și suferința lui. Visul era împărțit în care îi plăcea să călătorească și privea de sus amara proză zilnică în care se sbăteau ceilalți.

În 1906, pe când îmi făceam stagiul militar în Tecuci, în același regiment unde își făcuse datoria față de țară și poetul, am ascultat cu mult interes, dela caporalul Petică, un văr al poetului, multe amănunte, între care și legenda numelui „Petică”, căreia poetul îi da o deosebită însemnătate, plăcându-i să se considere urmaș al unui stegar din vremea lui Ștefan cel Mare.

Prin anii 1907—1908, în Iași, ca student la facultatea de drept, împreună cu G. Bacovia reciteam ore întregi din versurile lui St. Petică, pe cari în lipsă de un volum tipărit, le aveam scrise de mână în caetele mele de note. Bacovia avea un cult față de poezia lui Petică și isbutise a compune melodii pe vioară, adecuate versurilor, întrupând gândirea și evocând figura celui dispărut prematur.

Mai târziu, ca avocat, în 1910, când cu multă trudă am scos în Tecuci revista „Freamătul”, am ținut ca o datorie pioasă, a reîmpări în fiecare număr al revistei, cât mai multe din poeziile lui St. Petică.

În toamna anului 1911, îndatoririle profesiei de magistrat, m'au împiedecat a lua parte la comemorarea poetului. Distinsul literat,

Cântec

În nopțile cu stele,
În nopțile cu lună,
Ca boabe de mărgelă
Pe fir de-argint se adună

Aducerile aminte.
Sub raze argintate
Ne trec pe dinaintea
Poveștile uitate.

Nădejdiile clădite
Pe vise-amăgitoare
Și viețile trăite
În clipe trecătoare . . .

Și-adesea, în senine
Nopți albe pafumate,
Imagini feminine
Pe aripi par purtate.

Trec fine siluete
Pe raze de lumină,
Scăldându-se discrete
În ploaea diamantină.

Și razele acele,
Povești încep să spună
Din nopțile cu stele
Din nopțile cu lună.

I. Const.-Delabaia



d-l G. Tutoveanu, cu un mănunchi de tineri din jurul revistei „Freamătul” ce acum o trecusem sub direcția d-sale, au făcut un pelerinaj la mormântul poetului; cu această ocaziune o pleiadă din scriitorii noștri de astăzi și-au dat concursul în numerile 1—3 ale revistei „Freamătul” din 1912, pentru a aduce la lumină, pentru unii, pe un neconoscute, iar pentru alții pe un nedreptățit al zilelor vitrege de nepăsare prin care trecem.

Ținutul Tecucului a dat puțini poeți: Logofătul Costache Conachi, colonelul Teodor Șerbănescu și Ștefan Petică, vorbind numai de cei ce nu mai sunt. Astăzi ne mândrim cu poetul Ioan Petrovici, profesor universitar, fost ministru, I. Valerian premiat de curând de Academie și alții mai tineri al căror nume e în formațiune.

Ștefan Petică a avut totdeauna conștiința valorii scrierilor sale; din cauza aceasta era mândru, prezumțios, de multe ori sarcastic cu cei din jurul său; poate, acesta a fost singurul defect al poetului, care l-a făcut să nu fie iubit, să aibă foarte puțini prieteni, iar în jurul numelui său și a scrierilor sale să persiste o răceală, ca un strat de gheață ce pare că nici astăzi nu s'a topit.

Rândurile de față au de scop evocarea figurei și a scrierilor gingașului poet, în vederea comemorării lui și deci nu voi insista decât în lineamente generale, fără nici o analiză critică, a operilor sale.

Articolele de gazetă le semna cu unul din pseudonimele „Ștefan”, „Mușat” ori „Trubadur”. A ghicit, se vede, că numele de „Petică”

este un nume atât de prozaic încât alungă pe cei cari nu dau atenție unui rând scris, decât dacă e semnat de un nume consacrat, ori măcar e simpatic.

Poetului îi plăcea să creadă în legenda numelui său, care după el, se păstra încă din veacul al XV: Ștefan cel Mare, după o luptă cu Tătarii, văzând în mâna unuia din luptători un steag din care nu mai rămăsese decât o mică bucată de pânză, s'a adresat stegarului cu vorbe glumețe: „Măi tu, cel cu petica ceia, vină ncoace”. De aci, istorisea poetul, ca și în întâmplarea cu Purice și Movilă, a rămas stegarului numele de „Petică” iar „din el ne tragem noi, cari suntem mulți în comuna București”.

Ștefan Petică a scris articole economice-sociale și versuri la gazete și reviste ca: „Antisemitul”, „Dorobanțul”, „Apărarea Națională”, „Capitala”, „Depeșa”, „România Jună”, „Lumea Nouă”, „Economia Națională” a lui P. S. Aurelian, apoi la „Pagini Alese”, „Făt-Frumos” din Bârlad, „Literaturul” lui Al. Macedonschi și „Literatura și Arta Română” a lui N. Petrașcu.

Ca redactor la gazete, era așa de puțin plătit încât de multe ori trăia cu schwarturile prietenilor săi dela Kübler.

A scris și lucrări de pură sociologie ca „Sociologia veche și sociologia nouă”, „Morfologia socială”, „Robia legală”, „Participarea la beneficiul statului”. „Proprietatea individuală și socialismul”, „Stă socialismul în contradicție cu morala?”, articole pline de o

adâncă cunoștință și judecată a stărilor noastre sociale.

Citirea întregului material în proză al lui Șt. Petică, reamintește pe Eminescu, nu numai prin faptul că ambii poeți au fost robii unor gazete în detrimentul poeziei, dar prin aceea că, la amândoi tresare același sfânt sentiment național, același iubire și încredere în țaranul român, același admirație pentru trecutul glorios al neamului nostru.

Dacă însă proza lui Șt. Petică n'a fost adunată într'un volum pentru ca oricine să-și facă o idee unitară de valoarea lor și chiar dacă principiile lui de sociologie vor părea, cu timpul, învechite, poezia lui, versurile lui, indiscutabil, vor rămâne în literatura noastră.

În anul 1902, apar în volum sub titlul de „Fecioara în alb”, primele versuri tipărite în răstimp în diferite reviste literare.

Poetul venea în fiecare vară la prietenul său D. Popa care, în acel timp era director la școala primară din Sinaia. Se zice că versurile din „Fecioara în alb” nu sunt decât dragostea pe cât de aprinsă pe atât de subtilă a poetului față de una din călugărițele mănăstirii Sinaia

Voaluri lungi și diafane, siluete delicate, bolticelliane, amurguri întristate, flori însângerate, cântece de vioare îndurerate, este noianul visărilor dulci în care poetul plutește într'o lume ideală, lume ce singur și-o creiase în bogata lui fantezie.

Citez, la întâmplare, două din poeziile cuprinse în acest volum și numerotate a XII-a și a XV-a.

XII.

Apune soarele pe dealuri
În slava purperei de sânge
Și răsunând adânc din valuri
Doinește-un glas și parc'ar plânge;
De simți o caldă adiere
Trecând pe fruntea ta curată,
Ca și o șoaptă care piere
Sub bolta serii instelată,
Să știi că-i ruga mea senină
Ca visul nopților de vară,
Ce se înalță n umbra lină
În ceasul jertfelor de sară.

De vezi plutind pe blonda rază
O umbră albă, visătoare
Și crezi că-i ingerul de pază
Cu aripi lungi ocrotitoare,
Să nu te'nșeli, căci visu-mi trece
În sborul său primăvaratic
Și-i tot așa de alb și rece
Când se înalță singuratic

Spre marea boltă luminoasă,
Făcând durerea mai amară
Și amintirea mai duioasă
În ceasul jertfelor de sară.

Și dacă roua clară cade,
Frumoșii ochi adânci de-i scaldă
Când treci sub vechile arcade
În parfumata noapte caldă,
Nu-i roua rozelor în floare
Căzută'n nopțile cu lună
Nici plânsul dulce de isvoare
Ci e iubirea mea nebulă,
Căci lacrimi mari și tănuite
Ca roua limpede și rară
Coboară n'cet și liniștite
În ceasul jertfelor de sară.

XV.

Era odată-un prinț vestit
Cu ochii triști, cu fața blândă,
Un vers de cântec rălăcit
Doinea în vorba-i tremurândă;
Pe tristul prinț cu ochii mari
Un gând adânc de pribegie
Spre negri codri solitari
Îi îndemna cu violenție.
Ah! pală-i floarea de cicoare
Ca floarea dorului ce moare!

Un cal și-o spadă și-a gătit
Și s'a pierdut în depărtare,
Vai, blândul, tristul prinț vestit!
Ce triști sunt crinii-pe cărare!
În urma lui, îngândurat,
Privea un chip alb de ficioară,
Dar numai colbul argintat
Se joacă n razele de seară.
Ce tristă-i floarea de cicoare,
Ca floarea dorului ce moare.

Trecut-a-un timp și s'au lăsat
Dureri pe n'ținsa mpărăjție
De dorul celui ce-a plecat
Pe lungul drum de pribegie;
Iar ochii candizi și albaștri
Ce-au plâns pe urma frumuseții,
Păreau pe ceruri niște aștri
Pierind în zarea dimineții.
Și plânge floarea de cicoare,
Ah! floarea dorului ce moare!

Târziu de tot a revenit
Într'un amurg de toamnă rece;
Vai, blândul, tristul prinț vestit,
Era o umbră care trece
Înfășurată n'tunecat
În greaua mantie de vise;
Domnea tăcere în palat:
Fecioara palidă, murise.
Uscată-i floarea de cicoare
Ah! floarea dorului ce moare!

Cu toate că ar fi deajuns ca Petică să fi scris numai versurile de mai sus pentru a rămânea în literatură, totuși s'a găsit — unul singur — Ilarie Chendi, care, fără a tăgădui frumusețea limbei și imaginilor și fără a pune în discuție soliditatea culturai lui Petică, stăruia a crede că din poezia lui nu va rămânea nimic. Ne oprim aici cu critica lui Chendi întrucât proverbul: de mortui nihil nisi bene, își are aplicarea.

Voi adăuga numai, că nu cunoșc alt glas în literatura română

care să se fi ridicat contra lui Petică.

În revista „Literatura și Arta română” fără a mai fi publicată în volum, a apărut tragedia în 5 acte în versuri „Solii păcei”. Subiectul prescurtat este: Viorel, feciorul craiului Glad, în urma convențiilor sociale trebuia să iea în căsătorie pe domnița Ileana. La nuntă sosesc „solii păcei” din partea lui Negru Voevod, dușmanul craiului Glad; îndrăgit de Simina, mirele Viorel se sbate în chinuri sufletești cumplite, nepuținându-se hotărî dacă trebuie să rămână prințul supus convențiilor sociale sau să cedeze dragostei biruitoare. Iubirea față de Simina îi este însă fatală, căci și el și iubita sa mor.

În anul 1903, publicată deadreptul în volum, apare drama în 4 acte în versuri „Frații” al cărei subiect constă că unul din frați, Neagu, un visător veșnic însetat de iubire, se îndrăgește de cumnata sa, nevasta fratelui său Pârveu. În noaptea când Neagu se hotărăște să răpească pe iubita sa, e surprins și ajuns din urmă de fratele său Pârveu care îl ucide; tânăra femeie se sinucide și ea.

Nu cunoșc multe lucrări în limba română în cari graiul nostru să fie redat mai curgător și mai expresiv, ca versurile acestei drame, care, poate că cu drept cuvânt este socotită ca cea mai bună lucrare a poetului.

E drept, că din punct de vedere scenic, ambele piese de teatru sufăr parecă de o încetinire în mișcare. Petică nu cunoștea ceea ce actorii numesc „culisele scenii” pentruca teatrul lui să figureze în repertoriul cultural al scenei românești. Se știe că astăzi se reprezintă pe scenă piese teatrale slabe ca factură, dar cari au darul că posed la perfecție tehnica culisei. Citit însă în volum, teatrul lui Petică e superior: regisorul care și-ar de osteneala a pune la punct „Solii Păcei” și „Frații” ar îmbogăți repertoriul teatrului nostru românesc atât de sărac și ar câștiga un titlu asupra recunoștinței publicului.

În anul 1909, deci la cinci ani după moartea poetului, unul din bunii săi prieteni, Gr. A. Tabacaru, care pare-mi-se mi-a fost și mie coleg de liceu la Bacău, a publicat în volum, după manuscritele poetului alte poeme, intitu-

late „Cântecul toamnei” și „Serenade demoniacă”.

Din toate scrierile poetului Petică se desprinde un fapt precis: a fost un adânc cunoscător al sufletului omenesc, un dibaci mănuitor al limbei românești, un înflăcărat iubitor al naturii. La 27 ani era un autodidact ca și maestrul Eminescu și Carageale, cari fără titluri pompoase, au dat opere neperitoare; cunoștea tot ce s'a scris mai important și era în curent cu cele ce se scria în literatură sau sociologie.

Mulți dintre colegii lui, dintre cari citez pe St. O. Iosif, G. Tutoveanu, A. Mândru, I. Minulescu, Eug. Sperantia, Alex. T. Stamatiad, N. Davidescu, D. Karnabat, N. Pora, precum și alții mai tineri ca P. Șeicar, I. Dongorozi și alții, i-au dedicat după moarte, versuri, ridicându-l până în a-l califica un erou, iar alții căutând a aminti frânturi din viața celui dispărut.

Voi cerca, cerând sprijinul d-lui

colonel George Bacaloglu, directorul revistei „Cele Trei Crișuri”, a publica până la data comemorării, mai multe din poeziile talentatului poet, în revista pe care d-sa o conduce cu atâta priecpere.

Termin aceste rânduri, adresându-mă talentatului poet, d-l G. Tutoveanu, cu rugămintea de a lua inițiativa unei comemorări a poetului. Umbra rătăcitoare a lui Stefan Petică a ostenit, căutându-și în van locul ce i-se cuvine în literatura noastră. Contemporanii nepăsători, au știut să isvodească un nou chin, celui ce în viață a fost prea chinuit.

Un bust al poetului, în capitala județului unde s'a născut, nu cred că ar fi o părere care să rămână numai în lumea ideilor.

Oricâtă muncă, nu ar fi fără folos; oricâtă trudă, nu ar fi prea mare.

Oradea-Mare, Iulie 1924.

A prevede și a ghici e foarte greu, însă e foarte actual, după moartea lui Lenin, a cugeta asupra viitorului bolșevismului. Accentuăm din capul locului: n'au dreptate acei teoreticieni comuniști și socialiști, cari spun că pericolul panslav e o inchipuire și că nu există nici-o astfel de chestie. Franța a ajuns într-o situație în care are eminent interes a scoate pe slavi la ordinea de zi. Acordul franco-țeh a fost primul pas spre această politică. Comuniștii și nepăsătorii frontului burghez spun că bolșevismul are un program „internațional,” așa că e imposibilă înfăptuirea unei idei de rasă. Aceștia au uitat însă, că regimul actual poate fi condus de câteva dogme născute moarte, dar masele flămânde ce stau la spatele lui nu pot uita sentimentul care determină caracterul lor slav și care se manifestă prin ura contra culturii latine. Spiritul acesta poate fi subjugat, însă nu va muri niciodată.

Bolșevismul e copilul spiritului introdus de Petru-cel-Mare în Rusia. Acest spirit, pe pământul ortodoxiei pravoslave, s'a numit *vestlerianism* și a stat și stă într-o continuă luptă cu caracterul slav. E un adevăr pe care l-au observat din vreme socialiștii ruși și s'au silit dela început că câștige legături sufletești cu sentimentul slav, de rasă; astfel, *Bacunin*, care pe drept se poate numi părintele imperialismului bolșevist de azi, fiind membru al Internaționalei I-a, tot atunci declară că lumea nu poate fi mântuită de Rusia singură, iar în anul 1847 el este cel mai bun promotor al mișcărilor panslaviste. Din această cauză a avut ceartă cu *Karl Marx*, fiind nevoit în mod neplăcut să se retragă din primul sindicat internațional al muncitorilor.

Bolșevismul rus, afară de testamentul lui *Bacunin*, a mai fost forțat și de-o altă putere să facă multe concesii în privința sentimentului slav: *țărănimea*. Din acest punct de vedere Rusia nu poate fi comparată cu celelalte state europene. Aci intelectualii și țărani — împotriva muncitorimei care se afla în serviciul industriei, încă nedesvoltată și mică — erau elemente absolut revoluționare. Țăranul țarismului făcea economie într-o specială colectivitate

Panslavismul, slavofilismul și neoslavismul

de Al. Keresztury.

IV.

După ce știrile telegrafice răspândiră moartea lui *Lenin*, unul dintre cei mai mari savanți ai socialismului, se și începu lupta între rivali, pentru acapararea tronului roșu. Încă nu se prevede clar, ce schimbări va aduce în politica externă a sovietelor moartea lui *Lenin*; ceva însă e sigur: *urmașii săi împing căruța Moscovei spre tabăra panslavismului.*

Schimbarea aceasta a bolșevismului ne pune pe gânduri. A sosit timpul când trebuie să ne ocupăm serios cu această mare problemă a Europei, de care ne ținusem departe ca de lepră. Nu numai din cauză că încercările rusești reprezintă un regim în fața căruia oricine trebuie să se manifeste, ci pentru că noi, statele pe jumătate agrare ale Europei mijlocii, suntem în primul rând interesați și atacați de panslavism.

Bolșevismul rus inclină repede către panslavism. Câțiva copii dogmatici, înșelați de revoluția mondială, se pot miră, văzând constatarea actuală; totuși așa este: *politica externă a sovietelor ru-*

sești a intrat în făgașul politicii țariste. Revoluția rusească a pășit în epoca conservării și din acest punct de vedere s'a scoborât la o simplă copie a mișcărilor liberale franceze, dela care a împrumutat și frumosul simbol (libertate, egalitate, fraternitate) și organizația militară și administrativă. Revoluția rusească — pornită cu un program dogmatic-internaționalist — a intrat în faza naționalizării. E acea naționalizare care l-a făcut pe Napoleon mare. Numai două posibilități există: Moscova va provoca în scurt timp statele europene unite la o adâncă înlăturare a diferențelor ce există azi între diferitele naționalități ale Europei și prin puterea ei, crescândă va sili elementele divergente ale continentului nostru să se strângă într-o tabără după ce: sau Parisul va fi transpus la Moscova, sau va veni o altă expediție în Crimăa, însă cu mai multă reușită. În orice caz, Rusia și chestia slavă, va rămâne cel mai acut pericol al Europei. Acest pericol va dura mai multe secole în istoria continentului, până când nu va fi înlăturat printr-o selecție naturală.

(numită „myr”) care era un fel de comunism primitiv. Individul nu avea proprietate individuală, ci la fiecare șapte ani, hotarul era împărțit între țărani, numai pentru cultivare. În decursul vremii, și această economie a primit un caracter slav în sufletul rusului și abia după trei-patru ani s'a ivit diferența și lupta dintre *Lenin* și *Troțchi*. *Lenin*, credincios bacunianismului și țărănismului, dorea legăturile cu celelalte popoare slave, iar *Troțchi* ascutea întotdeauna sabia, pătruns de cultura occidentală a orașelor, încât *Lenin* s'a depărtat de adevăratul marxism ortodox, periclitând echilibrul sovietelor. *Lenin* accentuează mereu interesele politice externe, utilizează orice ocazie ca robusta putere slavă și imperialismul sovietelor să devină insuportabile Apusului (însă nedorind, pentru lumea întreagă, conflicte militare) și își traduce ideile în limba practică. El spunea că dezvoltarea industriei rusești interne nu stă în interesul țărănimei, care poate să-și satisfacă mai efin necesitățile sale cu ajutorul produselor mării industrii din Apus; și de aceea se trăduște pentru luarea legăturilor din nou cu statele occidentale. Contrar acestuia, *Troțchi* e reprezentantul industriașilor din oraș, face declarații contra intereselor țărănimei și nu vrea să semneze concesiile făcute capitalismului din Apus. Această luptă există la fel și la noi, în statele agrare din Europa mijlocie.

Sufletul rus e tipic țărănesc și de caracter rustican; intelectualii ruși, chiar dacă au o cultură occidentală, urăsc Occidentul și cultura latină. Religia pravoslavă n'are avere și biserică; ierarhia ei e fără putere, nu legată cu latitudinii enorme și averi bisericesti în interesul unor clase sociale, ci din contră, ea, în majoritate, e reprezentanta maselor. Preotul pravoslav e dintre preoții ce duc cea mai curată viață, n'are leafă și trăește din mila credincioșilor. El urăște politica oficială din trecut, care legase prietenia cu Franța și Anglia, proorocea prăbușirea țărănismului și o mare împărăție slavă în viitor.

Din cele de mai sus se vede că: bolșevismul nu e internaționalist pentru altceva, decât pentru a provoca tulburări de clase în

Europa, ca apoi să scoată la iveală conștiința rusească pentru mântuirea lumii. Cu alte cuvinte, e un fel de bonapartism național-bolșevist al maselor. Ideea panslavă n'a fost o fantazie a slavilor. Ea se înrădăcinează adânc în sufletul rusului, care a supt-o odată cu laptele dela mamă; despre asta îi vorbește istoria, bunicul și preotul lui. Din contră, țării n'au putut avea atâta speranță că vor putea realiza ideea panslavă, fiindcă de imperialismul slavilor, cum am văzut mai înainte, fugeau popoarele slave mai mici (cehii, slovacii, bulgarii, croații, sârbii, etc). Un stat rusesc cu structură democratică însă, atrage și poate să încerce cu mai mari succese reînnoirea bunelor relații între Moscova, Belgrad, Sofia și Praga. Mai cu seamă atunci când această „Rusie democratică” are de gând, ca printr'o continuă înarmare să țină vie atenția Europei la marea putere de expansivitate care cuprinde în sine, actualmente, sufletul slav.

Oradea-Mare.



Spre ideal

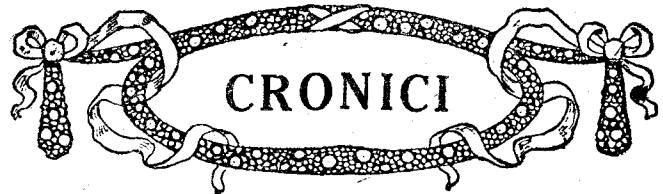
Suiam cu șovăelnici pași . . . cărarea.
Năprasnic vânt mă biciuia pe față,
Mă sāngerau cristalele-i de gheață
Și n'ntepenise 'n mine răsufllarea.

Gāndeam tăcut cum să-mi găseșc scăparea,
Căci nāzuința mea spre-o nouă viață
Mă perversise 'n tragică paiață
Și însu-mi eu îmi osāndeam chemarea.

Făcui popas pe-o muchie stāncosā,
Privind în jos, cu inima fricoasă,
Al decadenței omenești spectacol.

Atunci din neguri de prāpāstii grele
Porni un glas profetic de oracol:
De vrei să scapi, mergi pururi înspre stele.

Eugen Constant



CRONICA LITERARĂ

!de Emin Asan.

„Făt frumos”

Poveste lirică în 4 acte, în versuri
de Horia Furtună.

D-l Horia Furtună scrie de mult. Autorul acestor rânduri îl cunoaște din paginile „Flacării” de dinainte de războiu. Alături de Angel, Iosif, Victor Eftimiu, Săulescu, Oreste, etc. d-l Horia Furtună aducea un vers cristalin, sincer, plin de lirism pătrunzător. E poezia pe care au părăsit-o poeții de după războiu ca să se avânte în imagism și exerciții cerebrale, cari, deși se găseșc la un oarecare nivel intelectual și artistic, sunt aproape cu desăvârșire lipsite de suflul poeziei care fășnește mai mult din fundul sufletului omenesc, decât din circumvoluțiunile creierului. Acest suflu de poezie ne aduce re-

veneală, ne înviează și ne dă viață, pe când încercările cerebrale sosesc la noi uscate, țapene, dure și nu ne impresionează a adevărat sufletul, oricâtă valoare filozofică ar avea ele. Filozofia, ca să devină poezie, trebuie trecută prin filtrul sufletului mai întâiu, și apoi prinsă în versuri.

Credincios sufletului său dela început, d-l Horia Furtună a rămas poetul pe care l-am cunoscut înainte de războiu: poet prin excelență. Dar, afară de această calitate, d-sa mai are una, și aceasta îl face să stăpânească o notă puternică și originală în literatura noastră contimporană. Autorul „Baladei Lunii” e legat de pământul românesc prin adânci rădăcini. Prin aceste rădăcini înfipite într'un pământ roditor, el își soarbe hrana poeziei adevărate. Poetul simte în inima sa ecoul străbunilor, aude șoapta vechilor povestitori în

serile lungi dela țară, melodia și versul duios al cântecelor populare, a gustat din farmecul basmelor românești și tresaltă la sentimentul vitejesc al neamului său. Autorul lui „Făt Frumos” e poet român, în sensul adânc al cuvântului, și a fi român e o mândrie și o plăcere supremă pentru el, pe care o mărturiseste astfel de frumos, ca nimeni altul până aici :

Român ești, ține minte și simte cu temel
Cum vorba asta dârză te ține 'n brațul ei.
Ea de copil te-alintă și te învață, când
Întâiu gând îți toarnă în graiul nostru blând,
Și-apoi te crește mare, să lupți și să 'ndrăgești
În cântecul grădinii de vorbe românești.
Vezi, țara ta, române, îți dă odihnă seara,
Ea dă răcoare văii și coace câmpul vara,
Ea-i chipul și icoana, ființa și făptura,
În ea primești și mirul, și cuminecătura,
Ea-i lumea și norodul, ea-i cerul și pământul
Și când îți vine ziua din urmă, ea-i mormântul.
Român ești, cu puterea de-a te scula din morți,
De-a scutura povara și lespede a ce-o porți,
De-a arunca departe, în noaptea 'ntăritată
Un veac de apăsare pe umeri, — dintrodată.
De-ați învia trecutul și sufletu 'ntr'o clipă
Când îți asvârlă mândria în cer, ca o aripă.

Și mai departe :

Român ești, bagă mâna în timpul stins, și prinde
Trecutul plin de faimă și iarăși îl aprinde,
Orbiți să fugă 'n lături dușmanii, tremurând,
Să fii pe totdeauna ce ai fost doar când și când!
(Făt Frumos, actul I, scena VI.)

Imi pare rău că spațiul nu-mi permite să citez întreaga tiradă a lui Făt Frumos, care e mai lungă, și care cuprinde versuri de o ne mai atinsă frumusețe românească. Așa cum „Balada Lunii” a rămas unică în literatura noastră (ca și în cea universală) d-l Horia Furtună va trăi veșnic prin versurile de mai sus, și cari extrase din piesă, s'ar putea intitula aparte „A fi român” ocupând un loc separat în literatura noastră. În ele e închisă o vajnică inimă românească, ce simte grozav de puternic svâcnirile sângelui românesc și bogăția sufletului strămoșesc, ceace îl îndeamnă să țină fruntea în sus și să cadă ca un fulger din cer pe dușmanii ce vor încerca să-i calce pământul și mândria de-a fi român demn de vitejia străbună.

„Făt Frumos” e brodat pe tema basmului românesc, ca și „Înșir' te mărgărite” al d-lui Victor Eftimiu. Atât că basmul d-lui Horia Furtună e un vis. Rezumăm pe scurt cuprinsul.

În fiecare an oamenii aruncau în Fântâna blestemată o față din cele mai frumoase, ca un bir Smeului, de care avea frică toată țara și care răpise pe Ileana Cosinzeana. În momentul când oamenii duceau a nu știu câte-a fecioară la moarte, apare Făt Frumos și îi oprește. El își formează apoi o

ceată de români și pleacă contra Smeului. Dela calea jumătate însă, trebuie să se înapoeze pentru a lupta contra dușmanilor ce năvăliseră în țară. După ce ajută la înfrângerea lor, el, rănit, se întoarce apoi și ajunge sdrobotit până la palatul în care dormea, vrăjită de Smeu, Ileana Cosinzeana. Dar ea fusese trezită de un tovarăș al lui Făt Frumos, așa că el se vede lipsit de sărutul deșteptării pe care trebuia să-l dea Ilenei. — După câteva clipe de fericire Ileana adoarme din nou, iar Făt Frumos, sleit de puteri, moare. Dar spune el :

Nu, Făt Frumos e altul ce trebuie să vie :
Nădejdea mea e moartă, privirea lui e vie,
Da, da, cu-acelaș, suflet, acum când tot se-

[oprește,
Dintr' altă parte-a țării, alt Făt Frumos pornește,
Ah, niciodată dorul de dor nu se desparte :
Eu, dacă mor aicea, mă nasc în altă parte.
Când trist și fără nume, înfrânt cad lângă tine,
Alt Făt Frumos acuma pornește, pleacă, vine.
Nu știu cum e la față, dar simt că mi-este frate,
Cu tinerețea 'n suflet pe undeva se sbate.
Cu-aceeași bucurie cu care-am vrut să viu
O să ajungă dânsul la tine mai târziu.
Si-acuma când lumina în ochii mei se curmă,
Privirea-i arzătoare mă arde de pe urmă.

(Făt Frumos, actul IV, scena V.)

E conștiința sufletului românesc, care știe că dacă un individ pierde, acel suflet se întrupează în alt corp, ca să trăiască cu acelaș dor și iubire de neam. Făt Frumos a trăit și trăește în orice român și vitejia lui s'a risipit și în războiul de desrobire. E sublimul sentiment al iubirii, legat strâns cu cel al vitejiei, ca să se hrănească și să se ajute unul pe altul.

Povestea lirică a d-lui Horia Furtună are rari calități teatrale. În fața ei spectatorul trebuie să fie cucerit, fără îndoială. Dar tot atât și cititorul e cucerit de frumusețea poeziei românești ce șerpue prin versuri ca sângele sănătos prin vine sănătoase. Dela început până la sfârșit întâlnim versuri ce ne opresc să le citim de

mai multe ori la rând și să le gustăm tot mai adânc. Ne îndeamnă să trăim, ne trezește dorul de viață și dragostea de trecut românesc și de frumusețile populare. Cântecul popular din actul III, sunt minuni de frumusețe simplă și de simțire adâncă. Românu moare, dar moartea lui e ușoară, pentrucă știe că urmașii lui îi vor continua simțămintele și mernirea. El are o mângâiere prin aceasta, și iață ce duios ne spune poetul :

Frunză albă, frunză albă de stejar,
Spune-ne că viața, viața nu se pierde
Ci se 'ntoarce 'ntr'altă frunziș ca 'ntr'un altar
Cum se 'ntoarce 'n orice codru frunza verde...
Frunzuliță trîstă, roșie de fag,
Spune-ne că lumea, lumea ne 'nțelege
Când murim cu toții pentru visul drag
Și că lumea 'n suflet visul ni-l culege.
Și tu frunză, frunză galbenă de plută,
Spune-ne că moartea, moartea e ușoară
Când te smulge vântul toamnelor tăcută
Și pornești prin lume ca o aripioară,
Frunzuliță, frunză galbenă de plută!

(Făt Frumos, actul IV, scena VI.)

Rânduri simple, dar cu atât mai mult ne înduioșează până la lacrimi.

În „Făt Frumos” poetul Horia Furtună și-a pus la contribuție toate calitățile sale valoroase și un talent mare, dându-ne o operă ce va trăi întotdeauna. Cu ocazia reprezentării ei la Teatrul Național din București, cronicarii noștri n'au scris despre ea atât cât se cuvenea. Noi, pretențioși afară din cale, așteptăm opere închipuite, și nu vedem că avem printre noi, unele opere de o valoare universală. O carte ca „Făt Frumos” al d-lui Furtună nu trebuie să fie trecută cu vederea nici de cel mai umil cititor, căci ea contribuie în cea mai mare măsură la educația literară și chiar națională a poporului nostru. Rândurile acestea nu le scriu cu părtinire față de autor, ci ele isvorăsc din plăcerea ce-o simte omul când se întâlnește cu adevărata operă superioară.

CELE TREI CRISURI IN TARĂ

SCRISORI DIN BUCUREȘTI
de Vasile Savel.

Asasinatele. Premiul de 100 mii lei pentru poezie și proză. — Ca președinte al S. S. R. ce program va aduce d. Goga ? — Sadoveanu, Goga, D. Anghel și politica. — Numirea lui Corneliu Moldovanu ca director al Teatrului Național. — Căldurile.

Capitala a trăit sub groaza asasinatelor. George Cair și la interval de o săptămână, un tutungiu, au fost uciși în împrejurările cunoscute mai târziu.

În literatură George Cair era un di-

letant. Om bogat, drumurile i s'au deschis ușor. A fost deputat, prefect și renunțând la politică îi plăceau sporturile și se amuza, scriind povestiri ușoare care desigur își aveau farmec în curcurele pentru care erau scrise. În literatură numele lui a trecut ca fulgu'n vânt și poate că diletantismul de care își da seama, l-a ținut departe de cercurile literare, apropiindu-l de saloanele pe care le frecventa și unde își citea proza lui ușoară.

În locul d-lui M. Sadoveanu al cărui mandat expirase, a fost ales ca președinte al Societății scriitorilor români d. Octavian Goga.

Nu știm ce activitate va desfășura noul președinte și nici cu ce program vine, ceia ce ne-ar interesa mai mult decât obișnuitele dări de seamă anuale ale unei adunări pe care o țin scriitorii, parcă ar fi vorba de adunarea unei societăți pe acțiuni.

Să reamintim aici că marile premii de poezie și proză ale Ministerului de Culte în valoare de câte o sută de mii de lei fiecare, au fost decernate dlor Goga și Sadoveanu. A fost răsplătită o activitate literară fecundă a fiecăruia din ei, considerată în ansamblu.

În douzeci de ani de activitate, d. Sadoveanu a publicat aproape patruzeci de volume de nuvele și romane, politica nexercitând nici o atracție asupra lui, ceia ce nu e cazul dlui Goga care scoborîndu-se în arena politică atacă pentru a fi atacat la rândul lui.

„Tu uiți — scria D. Anghel lui O. Goga — că în timp ce Pegasul tău își va strânge aripele și va sta minnat în fața unei flori, cei ce te pîn-desc vor putea să-și arunce săgețile și să caute să te doboare”.

„Frumos e idealul tău și eu cred în el, dar harfa e de ajuns și singurătatea prielnică. Dușmanii de eri pot să-ți redevie prieteni, prietenii de eri pot să-ți redevie mai țrziu dușmani, stropul de venin pe care l-ai căutat cu îndîrjire ca să-l picuri în rana protivnicului — lacrimă de înduioșare se poate preface; spinul ce-l țineai la îndemînă în prinos de floare și în vorbe de pătere de rău; și când toate acestea se vor întîmpla, de ce nu ți-aș scrie aceste rînduri și de ce nu le-ai ceti tu cu înduioșare când îți vin dela un prieten?”.

* * *

È ciudat însă că în timp ce Anghel scria acestea lui Octavian Goga, în 1909. Împreună cu St O. Iosif, și sub cunoscutul pseudonim A. Mirea, amândoi poeții se revoltă de situația în care e pus să trăiască scriitorul român și scriu:

„Un artist prin firea lui, prin educația lui, prin complexitatea care o are, simte deobicei mai profund și poate fi deci mai capabil să exprime și să servească o cauză”.

„Prin urmare voi toți care ați stat până acum în umbră timizi, dibuind un cuvânt, chinuind un vers, cizelînd o frază, voi care v'ați lăsat intimidati

de tupeul cutăruil ales de guvern ca mandatar al națiunii, sau de cinismul cine știe cărui sociolog cu teorii și sisteme infailibile, scuturați-vă, recăpătați încredere în voi și în experiența voastră proprie cîștigată cu atîtea jertfe. Spuneți-le că tratatele și cărțile stau tuturor la dispoziție, că inteligența noastră nu poate fi mai prejos de cât a lor, că simțirea noastră poate fi mai puternică și că mijloacele noastre de exprimare pot fi mai potrivite pentru a pune o idee în mișcare, pentru a semăna un gînd bun, pentru a propaga o credință salutară”.

„Astfel vom împrăști legenda scriitorului eteric care consumă luciul de lună și vom ajunge să fim și noi luați în seamă ca forțe utile societății, așa că nu-și va mai permite orice burtă verde să ne priviască de sus și să ne trateze de visători”.

Totul depinde de temperament, precum și de mediul în care se dezvoltă un temperament. Dnii Goga și Sadoveanu ilustrează și mediu și temperamente atît de deosebite.

* * *

D. Corneliu Moldovanu a fost numit director al Teatrului Național în locul dlui Valjean care trece în postul de director general al teatrelor din țară.

C. Moldovanu s'a afirmat la „Semănătorul” și primul lui volum de poezii „Flacări” s'a bucurat de o frumoasă primire. O variată și bogată activitate literară, precum și pregătirea ce o are pentru teatru, vor asigura primei noastre scene o viață nouă. La deschiderea viitoarei stagiuni se va vedea cum înțelege să realizeze întreaga încredere ce i s'a acordat, căci dacă nu ne înșelăm, nici un director de teatru nu a obținut sufragiile republicei literale ca Moldovanu.

* * *

Căldura se lasă apăsătoare asupra Bucureștilor. Pașii noștri fac urme în asfaltul de pe trottoare. Ca în fiecare an cei care pot, părăsesc Capitala, mutîndu-se lîngă răcoarea munților, ceilalți rămân. Cei mai mulți muncesc, căci așa-i e dat omenirii. Partea de avuție revine celor puțini, mulțimea nu nunoaște hodină. E nedreptate aceasta sau e în firea lucrurilor ca așa să fie?

Căldura se lasă apăsătoare și peste unii și peste alții, aducîndu-le tuturor aminte că sunt oameni.

SCRISORI DIN BANAT

de Traian Birăescu.

Front cultural. — Trupă de teatru românească permanentă. Un pictor bănățean și o expoziție. — Cărți pentru românii înstrinați.

Timișoara 14 Iulie 1924.

Se vorbește neconținut de frontul cultural.

Expresiunea aceasta postbelică ne indică mai bine ca ori și ce, că deși rășboiul pentru revendicările politice s'a terminat prin diferitele tratate de pace, se continuă un nou rășboi pentru reintegrarea culturilor oprimate în drepturile lor.

Pe acest teren nici o altă cultură nu are atâtea revendicări, ca cultura neamului nostru.

În ținuturi curat românești s'au ridicat puternice centre străine, cari nu numai că erau tot atâtea cetățui ale limbei și culturai opresorului, ci prin mijloace superioare de propagandă amenințau și amenință încă să atrofieze și sufletul maselor românești din apropiere.

Oradea-Mare, Sătmăru, Aradul și Timișoara sunt atâtea dovezi, de ce poate face pe acest teren sistemul de a concentra la un moment dat, asupra unui singur punct, toate mijloacele de cultură de care dispune o țară.

Nenumăratele instituțiuni culturale și de educație, concentrarea diferitelor ramuri, de administrație, armata cu un corp ofițeresc numeros, au făcut din Timișoara germano-românosârbă de acum 40 ani, puternicul centru de cultură maghiară pe care l'am găsit noi, centru în care numai tot pe al 50-lea om îl auzim vorbind o altă limbă, nu cea maghiară.

În lupta aceasta de cucerire a culturii maghiare, cel mai puternic factor a fost teatrul. Arta teatrală, reprezentată prin tot ce avea Budapesta mai select.

Dacă odată cu reintegrarea politică am repus în drepturile sale școala românească, administrația românească și celalalte organe de stat, pe terenul artei teatrele ne-am mulțumit cu expediente. Trupelor de teatru, permanente, maghiare, cari își aveau stagiunea în toate orașele noastre de frontieră, noi nu le-am opus decât reprezentațiile periodice ale trupelor de „propagandă,” cu prețuri de intrare ridicate astfel, încât în majoritatea cazurilor teatrul românesc era inaccesibil publicului românesc recrutat din funcționari, profesori, ofițeri și alți slujbași ai statului plătiți așa cum știm că îi poate plăti statul nostru.

La inițiativa primăriei Timișoara, acest neajuns va fi înlăturat.

Dela toamnă vom avea o trupă de teatru permanentă, românească, care pe lângă o stagiune de două luni în cele 4 orașe principale, va da reprezentații și în celelalte orașe dela frontiera apuseană a țării.

O conferință, la care au luat parte cei 14 primari interesați, a stabilit condițiunile în cari va funcționa această trupă, ce se va recruta din ce are mai bun scena românească. Pentru susținerea și subvenționarea acestei trupe, cele 4 orașe principale vor contribui anual cu câte 500 mii lei, iar celelalte ca Beiușul, Lugojul, Oravița, etc. cu sume ce variază între 50—250 mii lei anual.

* *

Domnul I. Isac, profesor și pictor, după alte expoziții organizate anul trecut, ne arată, în expoziția pe care a organizat-o din prilejul congresului medicilor, un vădit progres nu numai în ce privește coloratura și nuanțarea, ci chiar în alegerea subiectelor.

În această epocă a simbolismului, dadaismului, cubismului și a diferitelor „isme” d-sa evoluiază, păstrând însă fondul său original, spre școala, care și în pictură, ca și în ori și care artă, se conduce de principul, de a ne reda, reproduce, în produsele de artă, originalul astfel cum a fost acela creat de cel mai mare artist, de natură și de Dumnezeuire.

În cele peste 100 tablouri expuse, d-sa ne redă nota specifică a dealurilor și văilor, a satelor noastre românești.

Câte o troiță la margine de drum sau colț de stradă, câte o livadă coșită cu câpițe de fân, cu coșaii la umbra purșorului, crucile de grâu ce așteaptă să fie duse la treierat pentru a-și da aurul celor ce au nădușit pentru ele, vâlcele ascunse cu cișmeaua răcoritoare, casele românești cu pridvoare largi, cu porțile înalte, acoperite, scobite de mâna mamestră a țărânului, fântâna cu cumpănă în asfințit de soare, încunjurată de țărâncuțe svelte cu coafele în cap sau pe cobiliță și toate subiectele alese ne înfățișează culoarea câmpurilor, văilor și dealurilor noastre, lumina soarelui nostru, Banatul și Ardealul nostru, cu tot ce are el mai specific.

Expoziția, pe lângă succesul moral, a avut și un frumos rezultat material. Medicii și alți intelectuali, pe cari i-a adus congresul la Timișoara, au ținut să-și rețină aproape jumătate din tablourile picturului bănățean.

* *

Instituțiunile culturale românești din Banatul înstrăinat sunt ținta atacurilor tuturor guvernelor sârbești, fie acelea democratice, fie radicale. După ce s'au expropriat pământurile comunale, cari de fapt erau averea particulară a unor colectivități, acum a ajuns rândul averilor bisericilor și școalelor românești. Pământuri și alte averi câștigate și moștenite de biserica și școala românească prin testarea credincioșilor trecuți la cele eterne, trec în mod forțat, în proprietatea statului sârbesc. Tendința, de a desnaționaliza, curmând mijloacele de existență a instituțiilor de cultură românească, e evidentă.

Față de aceste atacuri la ființa etnică a fraților noștri, românii din Banatul înstrăinat, reaționează indirect, iar fraților liberi la dau tot concursul. Mângăere și îndemn le este cartea și slova românească.

„Liga Bănățenilor refugiați,” „Gratul românesc” care a luat ființă și în Timișoara la începutul lunii Iulie și toate instituțiile culturale care își dau seamă că în Banat rostul lor e mult mai larg, au datoria să facă totul pentru a duce alinare și cuvânt de îmbărbătare fraților oprimați.

„Liga Bănățenilor refugiați” a votat o sumă destul de importantă pentru a cumpăra cărți, reviste și a le trece prin . . . contrabandă în Banatul înstrăinat. Asemenea și alte instituțiuni cumpără cărți în acelaș scop.

La tot cazul măsura sincerității sentimentelor aliaților noștri sârbi ni-o dau desagații cu cărți de cultură și nu subversive, ce trec frontiera blăstămată prin desiașul porumbiștelor și alvia răurilor, atunci când sârbii dela noi au școala lor, episcopia lor și libertatea de a se cultiva în limba lor, de-a aduce prin poștă și pe ori și ce căi tot felul de cărți sau ziare sârbești.



NOTE

Vizita „Ateneului popular Tătărași” din Iași.

Un număr de 570 de oameni din Moldova, Basarabia și Bucovina, de toate vârstele și de toate gradele, s'au hotărât să facă în Ardeal o expediție de înfrățire națională. Bucovinenilor și Basarabenilor le-a fost dor de frații lor de robie, și au pornit la drum lung, împreună cu Moldovenii, pentru a cunoaște pe românii ardeleni și a-și da cu toți mâna de înfrățire, după eliberarea din lanțurile vechi.

Inflăcărații excursioniștii s'au oprit și'n orașul nostru în ziua de 21 Iulie a. c. La gară au fost întâmpinați de puțină lume, dar alcătuită din cei cu adevărate sentimente românești. La cuvintele de salutare ale ajutorului de primar a răspuns d-l *Ifrim*, conducătorul excursiei și președintele Ateneului popular-Tătărași, apoi într'un frumos cortegiu, în frunte cu fanfara școalei normale din Iași și cu muzica militară din localitate, au străbătut orașul până la primărie, de unde au fost repartizați în încartiruire. După masă au vizitat puțin orașul, iar seara a avut loc o reușită șezătoare artistico-literară. Aci excursioniștii au fost salutați de d-l Dr. A. Magier, la care a răspuns d-l prof. *Stambuliu*. După conferința d-lui prof. *Nedelcu* despre scriitorul Gala Galaction, au urmat coruri și dansuri minunate. A recitat d-l Profir, dela Teatrul Național din Iași. Corul a fost condus de meritosul profesor *Vasile Popovici*. D-l *Barbu* a cântat la vioară acompaniat de d-l *Ciolan* la pian. După șezătoare excursioniștii au vizitat reuniunea culturală „Cele Trei Crișuri” unde au fost salutați de d-l Col. *George Bacaloglu*, căruia i-a răspuns d-l *Ifrim*.

Excursiunea de înfrățire culturală și națională, de mai sus, netăgăduit că are un scop frumos și dă roade folositoare. Ne pare rău însă că gestul lor nu e întâmpinat cu aceeași căldură cu care a fost făcut. D-l dr. A. Magier, în cuvântarea sa, și-a arătat marea părere de rău că Oradea-Mare n'a făcut o primire excursioniștilor așa cum trebuia. D-sa a cerut scuze că numărul participanților la entuziasmul românesc e foarte restrâns, dar îi asigură că cei de față îi primesc cu cea mai curată dragoste românească și frățească. Această constatare dureroasă, d-sa o explică prin faptul că în Bihor se află cei mai înstrăinați români. Poporul stă departe și își are nevoile lui, iar intelectualii sunt nepăsători. „Aici sunt români cu două suflete — spune d-l Magier — unul care privește încă spre trecut, iar altul care privește cu neîncredere în viitorul nostru”. Aceste cuvinte au străbătut ca niște săgeți ascuțite în seara de 21 Iulie 1924 și ele cuprind cel mai dureros adevăr, pe care în zadar căutasem să-l trecem în tăcere, cu nădejdea că se va îndrepta. D-l Magier, care a răbdat și dansul atâția ani, n'a mai găsit acum nicio cruțare, și bine a făcut. Indulgența e bună până la un loc, dar mai departe e păgubitoare. Aceasta a știut-o

d-sa și de-aceea, măhnit peste măsură, a aruncat cuvintele grele. Trebuie să recunoaștem păcatele și să-le condamnăm. Mustrarea d-lui Magier, e cu atât mai grea, cu cât iese din gura celui mai cinstit și mai curat la suflet român din Oradea, care poartă un distins rang preoțesc, e directorul Academiei Teologice ortodoxe și un valoros îndrumător sufletesc, dotat cu o adevărată inimă românească și un caracter intact. Vorbele d-sale trebuie să ne pună serios pe gânduri, pentru a munci la îndreptarea lucrurilor și la pocăirea păcătoșilor. Se cere aici o încordată muncă românească, națională și culturală. Dar vorbele d-lui Dr A. Magier, ne face să vedem și rolul mare ce-l are în asemenea împrejurări o societate culturală românească, cum avem aici reuniunea „Cele Trei Crișuri” și concursul general ce-i trebuie dat pentru a-și desăvârși apera național-culturală ce-a început-o, și de sinceră unire sufletească.

Avram Iancu

În toamnă se va sărbători de suflarea românească, mai cu seamă cea din Ardeal, centenarul nașterii lui Avram Iancu, regele Moșilor.

Iancu e poate cel mai mare erou al românilor, dacă ne gândim mai bine la împrejurările în cari s'a înălțat el și cari ne fac să le readucem în fața noastră.

În urma jurământului de credință al lui Simion Bărnuțiu către Împăratul din Viena, românii transilvăneni s'au alipit de Viena, printr-o ungerii vroiau libertate numai pentru ei. Ungurii s'au răsculat contra împăratului Ferdinand V. Atunci românii s'au organizat în garde naționale după vechiul model roman. Astfel, ei reușiseră să aibă 15 legiuni, fiecare cu câte un comandant isteț. Dintre acești comandanți s'a distins mai presus, un advocat tânăr, comandantul Moșților, care câștigase 14 lupte contra ungerilor. În munții lui nu putuse să pătrundă nimeni; deaceia i s'a zis Regele Moșilor. Generalul rus Lüders, învingătorul ungerilor în Transilvania, a mărturisit că, la 1848, dacă n'ar fi existat și Avram Iancu pe deoparte, al n'ar fi putut învinge. Ungurii însă au desarmat și au convenit la pace, iar Avram Iancu a înebunit de durere că românii luptaseră degeaba. Un bătrân avocat orădean, îmi spunea că-și amintește cum Iancu umbla sdrențăros, cântând dintr'un fluer. Dacă cineva îi dădea haine noi, el le dădea la săraci și rămânea tot cu

cele rupte. Așa s'a tânguit până la 1872, când a fost îngropat în curtea bisericii din Tebea, sub gorunul lui Horia.

Avram Iancu e cea mai vie icoană pentru generațiile de azi și cele viitoare. Ei să iă aminte: țara aceasta e înălțată pe oase românești și pământul ei udă cu sânge de-al nostru. Noi trebuie să ne arătăm demni de sacrificiile strămoșilor noștri și să-i sărbătorim întotdeauna cu sfințenie.



La 10 August a. c. reuniunea „Cele Trei Crișuri” va inaugura biblioteca populară „Cele Trei Crișuri” din comuna Suști, jud. Bihor. Deasemenea la începutul lui August va mai inaugura asemenea biblioteci și în comunele Oșorheiu, Lugașul de sus și Lugașul de jos. Reuniunea mai dispune de cărți multe. Preoții și învățătorii cari doresc să aibă în satele lor biblioteci populare, se pot adresa Reuniunii noastre.

A apărut revista „Cele Trei Crișuri pentru popor” cu următor cuprins:

Gh. Tulbure: Povestiri cu tâlc;
H. Constantinescu: Ștefan cel Mare;
V. Sala: Cântece din Bihor (culegeri);
George A. Petre: De vorbă cu sătenii;
Avram Igna: Credințe din popor;
Ce trebuie să știm... Vestii din lume și țară, Clișee, etc.

O gazetă din Ardeal face numărătoarea tuturor cărciumilor cari le avem în țară, spunând că numărul lor este de 168 mii. Așadar 168 mii de lăcașuri ale otrăvii, unde românul zdrobit de nenorocita patimă a băuturii își pierde mintea, sănătatea și averea. Dintre aceste cărciumi, 136 sunt în mâna evreilor și numai 32 de mii sunt în mâni creștinești. Sunt așadar de 5 ori mai mulți cărciumari evrei ca creștini.

A apărut zilele acestea o statistică a presei din România, scrisă de d. dr. György Lajos.

Conform acestei statistici apar în România 657 ziare dintre cari 471 românești, iar 126 în alte limbi.

Vechiul Regat are 362 ziare, Ardealul 237, Basarabia 34 și Bucovina 23.

Dintre cele 362 ziare ale vechiului Regat, 25 sunt scrise în limbi streine.

Bucureștii are 117 gazete dintre cari 98 sunt românești.

Dintre 237 ziare ale Ardealului, 130 sunt minoritare. Între acestea, sunt 18 ziare zilnice maghiare, 53 săptămânale, 10 gazete de reportaj, 12 reviste teatrale, 27 reviste religioase și didactice și 38 reviste de specialitate.

Cel mai mic soldat de pe glob, se crede că e recrutul francez Georges Louis, recrutat anul acesta și care intră sub arme la toamnă. E de-abia de 1 metru și 21 centimetri înălțime (la noi se cere o înălțime de cel puțin 1 metru 50 cm.), și ca greutate abia are 40 kilograme.

La expoziția de pictură din Veneția, anul acesta a șasesprezecea, cea mai mare expoziție din lume, au luat parte toate popoarele de mare cultură. Au fost expuse 16 mii de tablouri de către 3 mii de pictori. Din cele 80 de tablouri ale pictorilor români: Grigorescu, Andreescu, Steriade, Kimon Loghi, Verona, Lucian, și alții, Franța a cumpărat 4, singura ei cumpărătură din 16 mii; regele Italiei, un mare cunoscător al artei, din toată expoziția a cumpărat 2 tablouri italiene și 2 românești, iar juriul, din care a făcut parte și un ungar, a cumpărat pentru expoziție, din totalitatea tablourilor, un singur tablou: era românesc.

Astfel cel mai mare succes l-a obținut România la expoziția de pictură din Veneția, ceea-ce a mărturisit regele Italiei, ceea-ce au recunoscut, și dușmanii ca și criticii mari de artă.

România a intrat în rândul popoarelor de mare creație cu pictura ei bisericească, chiar atunci când are subiecte profane.

Pentru a se deosebi cu desăvârșire de toate țările ori neamurile de pe pământ, republica sovietelor ruse a mers atât de departe cu inovațiile încât ceea-ce se petrece astăzi în armata roșie reconstituită pe dea întregul legendele amazonele de altă dată.

Pornind de la premiera că începutul reformelor s'a făcut în diversele armate cu diferite eroine, comandamentul războiului a găsit cu cale că: dând drept femeilor, este natural să le dai ranguri și'n armată. Și astfel două posturi au fost înființate, pentru două generalisime. Așa că femeile Urvanzava și Budde, actualmente sunt generali sovietici.

Ambele femei au terminat academia militară de război și vor avea în curând distincții și mai mari.

Numărul ziarelor străine care apar la New-York este de două ori mai mare decât al ziarelor care apar în limba englezească.

Tirajul tuturor ziarelor care apar în alte limbi decât cea englezească este cam un milion.

După numărul cititorilor, primul loc îl ocupă ziarele evrești: 5 ziare cu un tiraj total de 390.000. Urmează apoi cele italienești: două la număr, cu 175.000 de cititori.

Rusește apar două ziare cu un tiraj de peste 72.000. Tot două ziare apar în limba grecească cam în 55.000 exemplare. În limbile slovenă, slovacă, sârbă și croată apar 5 ziare cu un tiraj total de 55.000.

În ungurește apar două ziare cu 47.000 cititori.

În polonă apar trei în 26.000 exemplare. Francezii au un singur ziar cu 17.000 cititori.

Un ziar cu 12.000 cititori au cehii și tot unul cu un tiraj de 7.000 spaniolii. Mai apar apoi trei ziare arabe cari toate laolaltă au 9.000 de cititori.

LA GLOBUL ALBASTRU

GH. GH. MUNTEANU & Co.

BUCUREȘTI, STR. PÂNZARI 13. :-: TELEFON 25/88



Manufactură, pânzărie, mercerie și galanterie. — Specialitate în dantele, broderie, articole pentru pointlace, etc.

Engos și Endetail.

Ciorapi — Mănuși. — Lână fire — Tiul grec

HOTELUL ROYAL-PALACE

București, Strada Sărindar

În apropiere imediată de Cercul militar. — 202 camere pentru călători. Inzestrat cu tot confortul modern.

CALORIFER : Apă caldă și rece la toate etajele și la orice oră ; băi, telefoane, ascensoare, etc.

Banca Română de Comerț și de Credit din Praga, S. A.

BUCUREȘTI, STR. LIPSCANI

Capital statutar L. 75.000.000

Capital deplin vărsat L. 20.000.000

Face toate operațiunile de bancă. — Reprezentanța Băncii de Credit din Praga. — Afiliațiune în țară : Banca Română de Comerț, Iași. Banca Portului Brăila. Banca Constanța, Constanța. Banca Dunărea, Giurgiu.

VIZITAȚI

„PIVNILE DOMENIILOR COLOanei”



BUCUREȘTI

Strada Știrbei Vodă

Intemeiată la 1871

» DACIA ROMÂNIA «

Intemeiată la 1871

Societate Generală de Asigurare în București.

Capital de acțiuni	Lei 24.000.000—	deplin vărsat.
Rezerve statutare	„ 17.572.299—	
Diverse garanții	„ 108.835.614—	
Averea Fondului de Asociațiuni	„ 2.714.450—	
Garanție totală	Lei 153.122.363—	
Daune plătite în anul 1922	„ 66.905.073—	
Daune plătite dela înființarea Societății	„ 435.792.715—	

„Dacia România” este Societatea cea mai veche și mai puternică din Țară. Trecutul ei, însemnatele sale capitaluri și persoanele cari o conduc, dau asiguraților cele mai depline garanții, pentru asigurări cât de mari în ramurile : Incendiu, Gridină, Transport, Viață, Accidente, Furturi prin spargere și anume, în condițiunile cele mai prielnice pentru asigurați.

Lămuriri se dau de îndată, la cerere, în București la sediul Societății, Str. Wilson No. 3, sau la agențiile principale din Str. Stavropoleos No. 15 și Pasagiul Român No. 5, în județe la agențiile ei din toate orașele, iar în ținuturile alipite, în următoarele orașe :

yrad, Str. Regele Ferdinand No. 1 Et. II. Brașov, Banca Românească. Buziaș, la Banca Teșana. Cernăuți, Str. I. Flondor No. 22 și No. 23. Chișinău, Str. Pușkin No. 34. Cluj, Calea Victoriei No. 27. Dicio Săn Martin, la Banca Comercială și Industrială din Valea Târnavei. ugos, Oradia-Mare, la Banca Românească. Tg.-Mureșului, la Banca Românească. Sibiu, la Banca Românească. Satu-Mare, la Banca Românească. Timișoara, la Banca Românească.

**„DOROBONTUL“
FABRICĂ TEXTILĂ S. A.
::: PLOEȘTI :::**



Fabrică de postavuri militare și civile,
stofe, dimie, pături militare și civile,
tort pentru tricotațe, etc. etc. etc.

**SOCIETATEA ANONIMA PENTRU
DISTRIBUIREA PRODUSELOR PETROLEULUI**

adresa telegrafică: „Distribuția“

București, Str. G-ral Budișteanu No. 11 bis.
Telefoane: 50-12, 50-44, 44-26.

Petrol de lampă
Benzină pentru automobile
Benzină grea pentru motoare industriale
Motorină pentru motoare „Diesel“
Uleiuri minerale
Valvolină
Parafină

Depozite de distribuire: în vechiul regat, în fiecare
capitală de județ; în teritoriile realitate la: Arad,
Timișoara, Oradia-Mare și Chișinău.

CREDITUL EXTERN S. A.

Capital social L. 60.000,000
Din care deplin vărsat L. 34.008,750

Adresa telegrafică: „CREDEX“,
TELEFON: 14—31 și 41—16.

**TH. RADIVON
S-sor N. RADIVON Fiul
BIJUTIER**

Furnisorul curților regale și mitropolitane

*Atelier special de Argintărie și Bijute-
rie, Ceasornice și Obiecte Bisericești*

București, Bulev. Elisabeta No. 9.

Noua Societate a Atelierelor

**„VULCAN“
Fabrică de Mașini și Vagoane. — Societate Anonimă**

București, — Strada Honzik — Gara Dealul Spirei, — Telefon 15/54.

Fabrica de Vagoane: Bucureștii-noi — Gara Chitila — Telefon 2/7.

Biroul Ploiești: Calea Rudului No. 81. — Telefon 50/2.

Cazane de aburi sistem babcock-wilcox, cornwall, tischbein, lachapelle, etc.
Suprîncălzitoare, Economisoare, Curățitoare de apă.

Rezervoare până la 1000 vagoane. — Instalațiuni complete pentru rafinării de
petrol, extracțiuni și rafinerii de ulei vegetal, fabrici de săpun, etc. Aparate
pentru fabrici de zahăr, bere și spirt.

Construcțiuni de fier, poduri metalice. — Troliuri, geamlăcuri, transmisiuni
intermediare, burlane de sondaj. — Transmisiuni de forță; acuplări brevet „Benn“;
Turnătorie de fontă și de bronz. — Reparațiuni de locomotive și vagoane.